

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'

ΜΑΡΤΙΟΣ 2006

ΤΕΥΧΟΣ 3

Περιεχόμενα

1 Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2005

1 Εισήγηση

3 Ο κοινός λόγος της ανθρωπότητας

4 Μουσεία - Γέφυρες Πολιτισμών

6 Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού

8 Σχέδιο Νόμου του Νέου Οργανισμού του ΥΠ.ΠΟ

10 Συνέδρια και Ημερίδες

16 Νέα των φορέων που συστεγάζουμε

17 Νέες εκδόσεις

20 Εκθέσεις

Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2005

Ο φετινός εορτασμός της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων (18 Μαΐου), με θέμα «Μουσεία-Γέφυρες Πολιτισμών», σημείωσε ιδιαίτερη επιτυχία. Πλήθος εκδηλώσεων πραγματοποιήθηκε σε όλη τη χώρα, από την Αλεξανδρούπολη μέχρι την Κρήτη, με την ευκαιρία του εορτασμού. Τιμώμενα μουσεία ήταν το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού στη Θεσσαλονίκη και το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης του Μουσείου Μπενάκη.

Η κεντρική εκδήλωση φιλοξενήθηκε στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο στην Αθήνα. Χαιρετισμό απηύθυναν ο Υφυπουργός Πολιτισμού κ. Πέτρος Τατούλης και η Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM κ. Τέτη Χατζηνικολάου. Στη συζήτηση στρογγυλής τράπεζας που ακολούθησε μίλησαν ο κ. Άγγελος Δεληβορριάς, Διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη, ο κ. Χαράλαμπος Κριτζάς, Διευθυντής του Επιγραφικού Μουσείου, ο κ. Δημήτρης Κωνσταντίος, Διευθυντής του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου, και η κ. Αναστασία Τούρτα, Διευθύντρια του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού. Η βραδιά στο Βυζαντινό Μουσείο έκλεισε με συναυλία με τραγούδια της Μ. Ασίας.

Εισήγηση

της Τ. Χατζηνικολάου

«Μουσεία-Γέφυρες Πολιτισμών» είναι το θέμα της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2005. Αφορμή για την επιλογή αυτού του θέματος από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) αποτέλεσε ένα συγκεκριμένο γεγονός πολιτικής και συμβολικής σημασίας. Το 2000 εγκαινιάστηκε η γέφυρα του Oresund, που ένωσε την πρωτεύουσα της Δανίας, την Κοπεγχάγη, με την κυριότερη μητρόπολη του σουηδικού νότου, το Malmö,

δημιουργώντας έτσι νέα δεδομένα για την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της περιοχής.

Συνειδητοποιώντας τη μεγάλη αυτή αλλαγή, Δανία και Σουηδία πρότειναν τότε να αναλάβουν από κοινού την οργάνωση της Γενικής Συνέλευσης και του Παγκόσμιου Συνεδρίου του ICOM το 2007, με θέμα «Μουσεία-Γέφυρες Πολιτισμών». Αν και η πρόταση αυτή τελικά δεν εγκρίθηκε, το θέμα της πολιτιστικής πολυμορφίας, της επικοινωνίας, της αλληλοκατανόησης και της συνεργασίας μεταξύ των λαών παρέμεινε ζωντανό στοιχείο για τα Μουσεία όλου του κόσμου. Γι' αυτό και αποφασίστηκε το θέμα του φετινού εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων να είναι τα μουσεία ως γέφυρες πολιτισμών.

Με την επιλογή του θέματος αυτού το ICOM επιθυμεί να αναδείξει τους δεσμούς που δημιουργούνται, αλλά και τα προβλήματα που προκύπτουν από τα κάθε είδους σύνορα, διερευνώντας παράλληλα τις διεργασίες που ιστορικά επηρεάζουν κοινωνικές ομάδες, λαούς και πολιτισμούς.

Οι προσεγγίσεις αυτές ανοίγουν αναπόφευκτα ένα νέο πεδίο δραστηριοτήτων για τους μουσειακούς οργανισμούς. Πράγματι τα Μουσεία είναι, ή τουλάχιστον οφείλουν να είναι, ο καθρέφτης της κοινωνίας και του πολιτισμού της, παρελθόντος και παρόντος. Έχουν τη δυνατότητα,

Συνέχεια από τη σελ. 1

παρουσιάζοντας και συνδυάζοντας τα τεκμήρια που διαθέτουν, να ενδυναμώνουν τους πολιτιστικούς δεσμούς ανάμεσα στους λαούς. Αναδεικνύοντας το ατομικό, το συλλογικό και το διαφορετικό, γίνονται συμμετοχοί της ιστορίας της κάθε κοινότητας, προωθούν τον διάλογο και εκτονώνουν αντιθέσεις και εντάσεις που ελλοχεύουν στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Συμβάλλουν, δηλαδή, στην κοινωνική συνοχή.

Με αυτό το πνεύμα, τα μουσεία επανεκθέτουν και εμπλουτίζουν τις συλλογές τους, οργανώνουν περιοδικές εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και άλλες εκδηλώσεις, αναπτύσσουν διεθνείς συνεργασίες διευρύνοντας σημαντικά τους ορίζοντές τους. Νέα μουσεία εθνολογικού τύπου δημιουργούνται (όπως π.χ. τα μουσεία των μεταναστών, τα μουσεία που παρουσιάζουν συγκριτικά πολιτισμούς διαφόρων περιοχών ή/και ηπείρων κ.ά.), που απευθύνονται στο σύνολο του πληθυσμού της κάθε χώρας.

Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων έχει επανειλημμένως εκφράσει το ενδιαφέρον του για τα θέματα της πολιτιστικής πολυμορφίας. Έχει υλοποιήσει ήδη από το 1989 προγράμματα αδελφοποίησης μουσείων, στηρίζει συνεργασίες και έχει συμπεριλάβει ειδικές αναφορές στο Σχέδιο Δράσης του για την πενταετία 2005-2010. Η UNESCO προχώρησε ακόμα περισσότερο, ορίζοντας την 21η Μαΐου ως Παγκόσμια Ημέρα Πολιτιστικής Πολυμορφίας, που φέτος, κατά ευτυχή συγκυρία, συνδυάζεται με τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων.

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM συμμετέχει στον φετινό εορτασμό τιμώντας τρία Μουσεία: το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης και το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού. Και τα τρία έχουν ως θεματικό άξονα τον κόσμο του Βυζαντίου και τις σχέσεις του με άλλους πολιτισμούς.

Το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, που φιλοξενεί τη φετινή εκδήλωση του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων, έκλεισε πέρυσι 90 χρόνια ζωής σε ανανεωμένες κτιριακές εγκαταστάσεις και με επανέκθεση μέρους των συλλογών του σύμφωνα με τις σύγχρονες μουσειολογικές προδιαγραφές.

Το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης του Μουσείου Μπενάκη, που εγκαινιάστηκε το καλοκαίρι του 2004 στα ανακαινισμένα νεοκλασικά κτίρια στις οδούς Αγ. Ασωμάτων και Διπύλου, παρουσιάζει τις σπουδαίες συλλογές ισλαμικής τέχνης του Μουσείου Μπενάκη.

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού της Θεσσαλονίκης, ένα νέο

Ο εορτασμός της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο.

σύγχρονο Μουσείο, τιμήθηκε πρόσφατα από το Συμβούλιο της Ευρώπης ως το καλύτερο Ευρωπαϊκό Μουσείο για το έτος 2005.

Και τα τρία αυτά μουσεία αλλάζουν τα μουσειακά δεδομένα της χώρας μας, προσφέρουν γνώση, παιδεία και ψυχαγωγία και αποτελούν ένα ζωντανό βήμα για διάλογο μεταξύ των πολιτισμών.

Η Διεθνής Ημέρα Μουσείων, που καθιερώθηκε το 1977, αποτελεί ασφαλώς σημείο αναφοράς για τα μουσεία όλου του κόσμου. Το μήνυμά της «τα μουσεία να γίνουν φορείς πολιτιστικών

ανταλλαγών για την ενίσχυση της μόρφωσης, για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης, για την ειρήνη και τη συνεργασία ανάμεσα στους λαούς» αγγίζει εξίσου τους εργαζόμενους στα μουσεία, τους φίλους των μουσείων και το ευρύτερο κοινό. Μας ωθεί να συνειδητοποιήσουμε ότι τα μουσεία μπορούν να συμβάλουν στο χτίσιμο ενός καλύτερου κόσμου, γιατί διασώζουν την παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά, προβάλλουν αξίες και έχουν τη δυνατότητα να παρεμβαίνουν στην κοινωνία έχοντας ως επίκεντρο τον άνθρωπο.

Στην Ελλάδα η Διεθνής Ημέρα Μουσείων γιορτάζεται από το ICOM επί 21 συνεχή χρόνια, κινητοποιώντας μικρά και μεγάλα μουσεία σε όλη τη χώρα. Το πρόγραμμα του φετινού εορτασμού είναι ιδιαίτερα πλούσιο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM –η Αντιπρόεδρος κ. Σουζάνα Χούλια, η Γραμματέας κ. Αγγελική Κόκκου, ο Ταμίας κ. Παύλος Χραμπάνης και η κ. Πόπη Καλκούνη– ευχαριστεί θερμά όλα τα μουσεία που ανταποκρίθηκαν με ενθουσιασμό στην πρόσκλησή μας για συμμετοχή στον φετινό εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων.

Ευχαριστούμε επίσης τα τιμώμενα μουσεία και ιδιαίτερα το Βυζαντινό Μουσείο που μας φιλοξενεί, καθώς και όλο το προσωπικό του μουσείου που πρόθυμα βοήθησε στη σημερινή διοργάνωση. Ευχαριστίες οφείλουμε και στα μέλη μας, στις κ. Έλενα Παπαδάκη και Ελισάβετ Μπαργκ, που φροντίζουν για την εύρυθμη λειτουργία του Γραφείου του ICOM, καθώς και στις κ. Μάρω Αλεξάκη, Νόλη Μωυση και Κική Κοσμίδη για τη βοήθειά τους.

Θερμές ευχαριστίες εκφράζουμε και στους ομιλητές της σημερινής εκδήλωσης, στην κ. Αναστασία Τούρτα και στους κ. Άγγελο Δεληβορριά, Δημήτρη Κωνσταντίο και Χαράλαμπο Κριτζά. Τιμούμε στη σημερινή εκδήλωση τον κ. Χ. Κριτζά

για τη συμπλήρωση της πλούσιας υπηρεσιακής του θητείας και για το σημαντικό έργο του στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου, στο Επιγραφικό Μουσείο και στην Αρχαιολογική Υπηρεσία γενικότερα.

Ο κοινός λόγος της ανθρωπότητας

του Α. Δεληβορριά

Οι περιορισμοί του χρόνου μιας εισήγησης η οποία δεν πρέπει να υπερβεί τα 10 με 15 λεπτά, αλλά και οι απαιτήσεις του θέματος που, ασυλλόγιστα ίσως, επέλεξα να διαπραγματευτώ, με υποχρεώνουν να καλύψω το εισαγωγικό του μέρος προσφεύγοντας στην αποκρυσταλλωμένη πυκνότητα ενός κειμένου του 1993. Τότε, με ανάλογες αφορμές υποστήριζα ότι: «ως πρώτο και κύριο χρέος των μουσειακών οργανισμών θεωρείται η περισυλλογή, η προστασία και η ανάδειξη των συστατικών της πολιτιστικής παράδοσης. Ως δεύτερο, εξίσου σημαντικό αλλά και παράλληλο χρέος, ορίζεται η επεξεργασία και η κατάταξη των συγκεντρωμένων πολιτιστικών τεκμηρίων και αγαθών, η ερμηνεία και η δημοσιοποίησή τους, η επιστημονική τους διακίνηση και η επιβεβλημένη απόδοσή τους στο κοινωνικό σύνολο. Το τελευταίο αυτό έχει να κάνει με το τρίτο και σοβαρότερο ίσως σκέλος των μουσειακών υποχρεώσεων: με την κατ'εξοχήν 'παιδαγωγική' αποστολή των μουσειακών ιδρυμάτων. Γιατί τα μουσεία, από την καταστατική τους σύσταση λειτουργούν σαν τα σχολεία, μετουσιώνοντας το παρελθόν σε δυναμικό παράγοντα του παρόντος και του μέλλοντος και εξοικειώνοντας τις νεώτερες γενιές αλλά και το ευρύτερο κοινό με την ιστορία και τον πολιτισμό. Με δεδομένο, τέλος, το γεγονός ότι τα πολιτιστικά αγαθά, αντίθετα από τα γλωσσικά ιδιώματα, υπακούουν σ' ένα κοινό κωδικό σύστημα επικοινωνίας, έτσι ώστε να προσφέρονται στην ανθρώπινη δεκτικότητα ανεξάρτητα από την γεωπολιτική ή φυλετική τους αφετηρία, θα μπορούσα να προσθέσω ως τέταρτο στόχο το καταξιωμένο αίτημα μιας διεθνικής συνεννόησης και αλληλεγγύης: στην περίπτωση αυτή ο πολιτισμός, ακριβώς όπως το αίμα που κυκλοφορεί στις φλέβες και τις αρτηρίες των ζωντανών οργανισμών, λειτουργεί ως βασικό συστατικό συνοχής στην ενιαία οντότητα που αποτελεί η ανθρωπότητα στο σύνολό της».

Πέρα απ' όσα ισχυριζόμουν το 1993, σήμερα αισθάνομαι την ανάγκη να τονίσω ότι το νόημα του πολιτισμού

καλύπτει ένα ολόκληρο ανάπτυγμα από εμπειρίες της νόησης και της αίσθησης, από πνευματικές δηλαδή και αισθητικές κατακτήσεις που υπερβαίνουν κατά πολύ την έκταση των καλλιτεχνικών γεγονότων, με τα οποία κακώς ταυτίζεται στην κοινή συνείδηση αποκλειστικά σχεδόν το περιεχόμενο της έννοιας του Μουσείου. Για να συλλάβουμε, επομένως, τις πραγματικές διαστάσεις της μουσειακής λειτουργίας έτσι ώστε να υπηρετήσουμε υπεύθυνα και τις αξίες της μουσειακής αποστολής, θα πρέπει να απελευθερωθούμε κάποτε από την περιοριστική υπαγωγή της μουσειακής ιδέας στα κελεύσματα των διαφόρων εκδοχών της Τέχνης. Δεν θα πρωτοτυπήσω άλλωστε υποστηρίζοντας ότι, υπ' αυτήν την έννοια, Μουσεία είναι τόσο οι Όπερες όσο και οι Αίθουσες των Συναυλιών, τα Θέατρα και οι Κινηματογράφοι, οι Οργανισμοί και τα Ιδρύματα που στεγάζουν τα επιτεύγματα της επιστημονικής έρευνας και εμψυχώνουν την καλλιέργειά της: από τη Φυσική και τα Μαθηματικά ως την Αστρονομία και την Κοσμολογία, από τη Γεωλογία, την Παλαιοντολογία, τη Φυτολογία και τη Ζωολογία ως την Ανθρωπολογία, τη Βιολογία και την Ιατρική. Μουσεία είναι προπάντων τα πάσης φύσεως Αρχεία, κυρίως όμως οι Βιβλιοθήκες, όπου συγκεντρώνεται και προστατεύεται ο πνευματικός κάματος της υφηλίου. Εκεί αναδεικνύεται ο δυναμικός ρόλος της γνώσεως και της σκέψης στην πρόκληση νέων ερεθισμάτων, αποριών και αμφισβητήσεων, ενώ ταυτόχρονα αναμεταδίδεται ένα βασικής σημασίας μήνυμα σχετικά με την αξία που έχει η συλλογική πολιτιστική μνήμη για τη συνοχή και την επιβίωση της ανθρωπότητας: ο κοινός της λόγος.

Αν όμως ο πολιτισμός είναι πράγματι ο κοινός λόγος της ανθρωπότητας, τότε τα μουσεία που τον στεγάζουν και τον προφυλάσσουν, τον συντηρούν και τον αναμεταδίδουν οφείλουν να συνειδητοποιήσουν ότι δεν πρέπει να λειτουργούν απλά και μόνο με τη λογική της Κιβωτού των 10 Εντολών, αλλά με τη στρατηγική μιας επαναστατικής νοοτροπίας, η οποία δεν διστάζει μπροστά στον φόβο της επικίνδυνης περιπέτειας και δεν τρομάζει από το ενδεχόμενο της ριζικής ανατροπής. Αυτό σημαίνει όμως ότι όλοι οι μουσειακοί οργανισμοί θα πρέπει να κατανοήσουν τον λόγο της υπάρξεώς τους, να αποδεχθούν την ευθύνη της κοινωνικής τους αποστολής και να εκμεταλλευτούν τις ανεξάντλητες υποσχέσεις του εν υπνώσει αφημένου οπλοστασίου τους. Σημαίνει ακόμα ότι οφείλουν να ασπαστούν τις αρχές της ισοτιμίας και της συμπληρωματικότητας που συσπειρώνουν τις δυνάμεις του πολιτισμού, εμβαθύνοντας περισσότερο στο

νόημα της συναδέλφωσης και αποβάλλοντας τη συνήθη στα καθ' ημάς περιχαράκωση μιας αυτάρκειας, αυτοϊκανοποιημένης με όσα ψιχία παρέχονται για να κλείνουν τα πεινασμένα στόματα. Ας καταλάβουμε επιτέλους ότι τα προβλήματα των λαογραφικών μουσείων της Αθήνας, της Λάρισας και του Ναυπλίου λ.χ., του Μουσείου της Ιστορικής Εθνολογικής Εταιρείας, ή της Φυσικής Ιστορίας στην Κηφισιά, της Εθνικής Βιβλιοθήκης, του Αρχαιολογικού Μουσείου της Σπάρτης, του Αθηναϊκού αλλά και του Μακεδονικού Μουσείου της Σύγχρονης Τέχνης ή του Ιστορικού και Λογοτεχνικού Αρχείου, μας αφορούν άμεσα όλους μας, τόσο αυτούς που υπηρετούν το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, την Εθνική Πινακοθήκη και τα Βυζαντινά Μουσεία της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όσο και τους ταγμένους στην περιφέρεια και τις ακριτικές περιοχές του τόπου. Ας καταλάβουμε ότι ο εσωτερικός δεσμός που μας διασυνδέει με τους πολιτιστικούς οργανισμούς όλου του κόσμου είναι εξαιρετικά ισχυρός, ότι η εξωστρέφεια είναι μια υγιής εκδήλωση σφύζουσας κοινωνικότητας, ότι τα παιχνίδια παίζονται σήμερα ή χάνονται σ' ένα πολύ ευρύτερο πλαίσιο. Η ανοχή μας απέναντι στην εν Ελλάδα ανυπαρξία Βιβλιοθηκών δεν είναι εν τέλει καθόλου άσχετη με την απάθεια που επιδείξαμε όταν πυρπολήθηκε για να λεηλατηθεί η ιστορική βιβλιοθήκη της Βαγδάτης. Ας υπερβούμε επιτέλους τα φράγματα της αυτοσυγκράτησης, ας αναμεταδώσουμε ενεργά τα αδελφικά μηνύματα του ελληνικού πολιτισμού πέρα από τα γεωγραφικά όρια του ελληνικού κράτους, ταυτόχρονα όμως ας γίνουμε κήρυκες της εισαγωγής και της διάδοσης των ξένων πολιτιστικών αξιών. Ας απαλλαγούμε δηλαδή από την ομφαλοσκοπική μας εμμονή στην εθνοκεντρική ιδέα και ας αφεθούμε στη γοητεία που έχουν τα διδάγματα άλλων παραδόσεων, άλλων κατακτήσεων και άλλων ιδανικών, μεταλλάσσοντας το περιεχόμενο της παγκοσμιοποίησης ή μάλλον δυναμιτίζοντάς το.

Σ' αυτό ειδικά το σκέλος των υποχρεώσεων του το Μουσείο Μπενάκη προσπαθεί να ανταποκριθεί εδώ και αρκετά χρόνια: όχι μόνο γιατί πιστεύει απόλυτα στην αλήθεια της αρχαίας ρήσεως «η ισχύς εν τη ενώσει», ούτε μόνο γιατί θεωρεί τη φιλικότητα και τη συνεννόηση, τη συμπάρασταση και τη συνεργασία ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την ευόδωση κοινών στόχων, αλλά γιατί έχει ταυτίσει τους στόχους αυτούς με την εκφορά του «κοινού λόγου» στον οποίον είναι αφιερωμένη η εισήγησή μου. Το Μουσείο Μπενάκη πιστεύει εξάλλου ότι το αίτημα της διακίνησης των πολιτιστικών αγαθών απορρέει από την κινητικότητα που χαρακτηρίζει τόσο τη δική

τους γενετική σύσταση όσο και την ανθρώπινη ιδιοσυστασία γενικότερα. Γι' αυτό ακριβώς ένα μεγάλο μέρος από τις συλλογές του βρίσκεται σήμερα στην Αυστραλία, ένα μικρότερο στη Γαλλία, κι ένα ακόμα μεγαλύτερο θα ταξιδέψει τον Νοέμβριο στη Νέα Υόρκη. Γι' αυτό, και ως προς το σκέλος της επιβεβλημένης ανταπόδοσης, θα μνημονεύσω μια ολόκληρη σειρά από περιοδικές εκθέσεις οι οποίες εξοικειώνουν το ελληνικό κοινό με τις πολιτιστικές αξίες του κόσμου, καθώς και στην προγραμματισμένη για το έτος 2008 μόνιμη πλέον παρουσίαση των κινέζικων, ινδικών και προκολομβιανών συλλογών. Καταλήγοντας στη σύσταση του Μουσείου της Ισλαμικής Τέχνης που καθιέρωσε στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς ένα άλλης τάξεως –θα μου επιτρέψετε να πω– μουσειακό ήθος, θα παρατηρήσω ότι η αποτίμηση του πολιτιστικού προϊόντος δεν μπορεί βέβαια να γίνεται με τα κριτήρια της Αγοράς και μάλιστα της Φιλελεύθερης, ούτε με τις όποιες εθνικιστικές προκαταλήψεις.

Μουσεία - Γέφυρες Πολιτισμών

του Χ. Κριτζά

Έχουν να πουν πως η σύγχρονη βιολογία, όσο πιο πολύ μελετά τις πρωταρχικές ρίζες της ζωής, τόσο πιο πολύ διαπιστώνει εκπληκτικές ομοιότητες στη γονιδιακή έλικα των όντων, που η μεταγενέστερη εξέλιξη τα διαφοροποίησε δραστικά. Την ίδια διαπίστωση και το ίδιο συναίσθημα έχω κάθε φορά που επισκέπτομαι τις νεολιθικές αίθουσες μουσείων σε διαφορετικά γεωγραφικά πλάτη και μήκη της γης.

Τα λίθινα εργαλεία, τα πρωτόγονα όπλα και θηρευτικά μέσα, η γραμμική διακόσμηση των χειροποίητων αγγείων, τα απλά στολίδια του κορμιού, όλα μοιάζουν εκπληκτικά. Ίσως γιατί γεννήθηκαν από τις ίδιες πρακτικές ανάγκες και τις ίδιες δυνατότητες στους μακρότατους αιώνες των πρώτων φάσεων του πολιτισμού, πριν η εξέλιξη λάβει την τρομερή επιτάχυνση που παρατηρείται σήμερα.

Ασφαλώς, από την αρχική εκείνη συμπύκνωση γεννήθηκαν η τέχνη και ο πολιτισμός και εξελίσσονται διαρκώς, παίρνοντας ποικίλες μορφές. Κάθε λαός καλλιέργησε το δικό του ταλέντο, άλλος πολύ, άλλος λίγο, ανάλογα με τις ιστορικές του τύχες, το δυναμισμό του, τη φύση και το περιβάλλον όπου έζησε. Θαρρείς όμως πως έμεινε κάτι από την πρωταρχική ομοιογένεια, που λανθάνει στα πολιτιστικά δημιουργήματα των λαών, διατηρώντας σπέρ-

ματα ομοιότητας μέσα στη διαφορετικότητα. Άλλωστε, κανένας πολιτισμός δεν είναι απόλυτα αυτόνομος και αποκομμένος. Όλοι σχεδόν υπήρξαν αποτέλεσμα επαφών και αλληλοεπιδράσεων.

Ακολουθώντας τους δρόμους ή τα μονοπάτια που χάραξαν οι πολιτισμοί, μπορεί κανείς εύκολα να βρεθεί, για παράδειγμα, από το Αιγαίο στην Κίνα, περνώντας μέσα από αποικίες αχαιϊκές, εμπορεία φοινικικά, σπηλιές του Γκαντάρα, ελληνο-ινδικά βασιλεια, επιγραφές του Ασόκα, δρόμους του μεταξιού. Κι όταν θελήσει να μελετήσει, ή απλά να χαρεί, τα υλικά κατάλοιπα των πολιτισμών σε χώρους, μνημεία ή μέσα στα μουσεία, θα καταλήξει να έχει μια πολιτιστική γεωδαισία μέσα στο χώρο και το χρόνο.

Δεν είναι τυχαίο ότι, για να γνωρίσουμε έναν τόπο, το πρώτο πράγμα που επισκεπτόμαστε συνήθως είναι το μουσείο. Είναι το πολιτιστικό αρχονταρίκι, ανοικτό και επισκέψιμο από όλους· ο χώρος όπου μπορούμε να δούμε την τέταρτη διάσταση μιας περιοχής· η γέφυρα του γνωστού με το μακρινό άγνωστο· ο σύνδεσμος με ξεχασμένες τεχνικές και έθιμα που σβήσανε. Είναι η κιβωτός όπου διατηρούμε τα υλικά αποκρυσταλλώματα της συλλογικής μνήμης· ο ομφάλιος λώρος που συνδέει τη μια γενιά με την άλλη, ενισχύοντας την εθνική αυτοσυνειδησία. Είναι, κατά κάποιον τρόπο, η συντομογραφία του πολιτισμού ενός λαού.

Οι Έλληνες πρέπει να αισθανόμαστε μια πρόσθετη περηφάνια, γιατί στις περισσότερες γλώσσες η λέξη «Μουσείο» είναι παράγωγη της ελληνικής: ο χώρος της θεραπείας των Μουσών που προστατεύουν τις επιστήμες και τις καλές τέχνες. Μέσω των τεχνών τα ήθη εξημερώνονται, οι αντιθέσεις αμβλύνονται και οι άνθρωποι έρχονται πιο κοντά. Ακόμα και η ίδια η μετατροπή σε μουσείο ενός χώρου ή κτηρίου, που είχε στιγματισθεί λόγω της χρήσης του στο παρελθόν, είναι ένας αποδεκτός τρόπος κάθαρσης και εξιλέωσης.

Αρκεί να θυμηθούμε παλιές φυλακές και κάστρα, κολαστήρια και στρατόπεδα συγκεντρώσεως, που η μουσειακή τους χρήση αποτελεί κατά κάποιον τρόπο μια διαρκή έμπρακτη μετάνοια και εξιλέωση. Εκκλησίες, τζαμιά και συναγωγές σώθηκαν από την καταστροφή και το φανατισμό, έχοντας ως ασπίδα το μουσειακό τους χαρακτήρα. Και μπορούν να αποτελέσουν γέφυρες ανάμεσα στους λαούς που τα έκτισαν και δεν τα κατέχουν πια και στους λαούς που είναι οι σημερινοί κύριοι του τόπου.

Μπροστά στα έργα τέχνης, κάθε λαός και κάθε εποχή στάθηκαν με θαυμασμό και με δέος. Μικροί λαοί, όπως

ο ελληνικός, χάρη στην καλλιτεχνική τους δημιουργία, μπόρεσαν να συνομιλήσουν με πολυπληθέστερους και ισχυρότερους λαούς ως ίσοι προς ίσους. Όλοι υποκλίνονται μπροστά στην ομορφιά. Κι επειδή τα έργα μεγάλων δημιουργών έχουν γίνει υπερεθνικά σύμβολα, τα Μουσεία όπου φυλάσσονται μπορούν να παίξουν το ρόλο μιας παγκόσμιας πολιτιστικής Τράπεζας και πολύτιμης καλλιτεχνικής παρακαταθήκης.

Οι επισκέπτες ενός μουσείου «κοινωνούν» συλλογικά εκεί μέσα την ομορφιά και δέχονται την ευεργετική επίδραση της τέχνης. Συγκρίνουν, διδάσκονται, υιοθετούν πρότυπα και γόνιμες ιδέες. Συνομιλούν με το παρελθόν, αλλά και ρίχνουν γέφυρες για το μέλλον. Η καλλιτεχνική διαίσθηση ξαναβρίσκει το λανθάνοντα μίτο. Έτσι, μπορεί τα κυκλαδίτικα ειδώλια να γίνουν το σπέρμα απ' όπου βλάστησε η αφαιρετική τέχνη· οι αφρικανικές μάσκες να γίνουν πηγές έμπνευσης του κυβισμού και οι γιαπωνέζικες εστάμπες να γεφυρώσουν την Άπω Ανατολή με τη Γαλλία των ιμπρεσιονιστών. Ακόμα και έργα άλλων πολιτισμών σε ξένα μουσεία μπορεί να γίνουν οι καλύτεροι πρεσβευτές, αποκαλύπτοντας τίτλους ευγενείας αρχοντο-ξεπεσμένων σήμερα λαών.

Από παράδειγμα στην Αθήνα το νέο Ισλαμικό Μουσείο, παράρτημα του Μουσείου Μπενάκη. Κάθε φορά που το επισκέπτομαι, παρατηρώ με συγκίνηση το πολυεθνικό αμάλγαμα των οικονομικών κυρίως μεταναστών, που καμαρώνουν τα έργα των προγόνων τους και θαυμάζουν τα καλλιτεχνήματα που ενέπνευσε και γαλούχησε η θρησκευτική τους πίστη.

Και θυμάμαι επίσης τη δική μου συγκίνηση, όταν σ' ένα μικρό σχετικά χωριό της ορεινής Σικελίας, τη Licodia, είδα στις πινακίδες να προσθέτουν υπερήφανα το επίθετο Eubéa (Euβοϊκή), ως έναν τίτλο ευγενικής καταγωγής και ως αναζήτηση συνδέσμου με το ιστορικό παρελθόν. Δύο χώρες, διοικητικά αυτόνομες σήμερα, όπως η Ελλάδα και η Ιταλία, μπορούν να αισθάνονται ενωμένες με τη γέφυρα του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού.

Και όταν πρόσφατα Τούρκοι συνάδελφοί μας παρουσίασαν ελληνικές επιγραφές από μουσεία και χώρους της πατρίδας τους, είχαμε πάλι την αίσθηση μιας πολιτιστικής γέφυρας ανάμεσα στις δύο περιοχές.

Οι γέφυρες όμως κτίζονται καμιά φορά πάνω στα σύνορα και μπορεί να ενώνουν, αλλά και να χωρίζουν. Ακράϊοι εθνικισμοί και απολυταρχικά καθεστώτα έχουν επιχειρήσει συχνά να μετατρέψουν τα μουσεία σε όργανα της δικής τους προπαγάνδας. Λογοκρισίες και καταστροφές επιστρατεύθηκαν για να κατανικήσουν την τέχνη που δεν

εναρμονιζόταν με τις ιδέες τους. Ας θυμηθούμε τα έργα που θεωρούσε εκφυλισμένα ο ναζισμός, τη μοίρα της ρωσικής πρωτοπορίας, τις καταστροφές της πολιτιστικής επανάστασης και του ισλαμικού φονταμενταλισμού. Όμως, η γνήσια και μεγάλη τέχνη θα θριαμβεύει τελικά. Ο χρόνος και η ιστορία θα αφαιρούν από τα καλλιτεχνήματα τα επίκτητα φτιασίδια και τις μεταμφιέσεις. Με τη δική τους μοναδική ομορφιά, τα δημιουργήματα του ανθρώπου, έχοντας μέσα τους το σπέρμα της αιωνιότητας, θα συνθέτουν με την ποικιλομορφία τους την πολύχρωμη ανθοδέσμη του παγκόσμιου πολιτισμού. Και μέσα από τις προθήκες και τις αίθουσες των μουσείων θα ακτινοβολούν διαχρονικά ομορφιά, χάρη και γνώση, πλέκοντας γέφυρες ανάμεσα σε λαούς, εποχές και πολιτισμούς, ως πολύτιμα κειμήλια της πανανθρώπινης κληρονομιάς.

Μουσεία - Γέφυρες Πολιτισμών

Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού

της Α. Τούρτα

Σε μια εποχή που κηρύσσει νέες σταυροφορίες και επαγγέλλεται, σύμφωνα με ορισμένους, τη «σύγκρουση των πολιτισμών», για να αναφερθώ στο πολύκροτο βιβλίο του S. Huntington, η επιλογή του θέματος «Μουσεία - Γέφυρες Πολιτισμών» για τον εφετινό εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων εκφράζει την αγνία αλλά και το αίτημα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων για το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα μουσεία στη γνώση και κατανόηση των «άλλων», στην αποδοχή της πολυμορφίας των πολιτισμών και στη γεφύρωση της διαφορετικότητας παραδόσεων, περιοχών, χωρών και γλωσσών. Η χωρίς προκαταλήψεις και προαποφασισμένα ιδεολογικά σχήματα μελέτη των πολιτισμών αναδεικνύει διασταυρώσεις, επιρροές, συγγένειες ή και συμβιώσεις πολιτισμών στον ίδιο ιστορικό χρόνο και χώρο, και το μουσείο είναι μια κιβωτός που περικλείει μαρτυρίες από τον πολιτισμό ενός λαού ή λαών. Η γνώση του πολιτισμού των «άλλων» γίνεται παράγων υπέρβασης του «εγώ» και της εσφαλμένης εντύπωσης «μοναδικότητας», που υπάρχει σε ατομικό ή συλλογικό επίπεδο, και το μουσείο μπορεί να λειτουργήσει όχι μόνον ως παράγων εθνικής αυτοσυνειδησίας αλλά ταυτόχρονα και πολιτιστικού πλουραλισμού, προβάλλοντας ετερότητες, διασταυρώσεις και συγγένειες μεταξύ πολιτισμών που συναντήθηκαν στον ίδιο τόπο και διαμόρφωσαν μια πλούσια πολυφωνία.

Οι παραπάνω επισημάνσεις έχουν ιδιαίτερη σημασία για ένα μουσείο, όπως το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, που πραγματεύεται το Βυζάντιο και τον πολιτισμό του, αφού η βυζαντινή αυτοκρατορία συμπεριέλαβε στα μεταβαλλόμενα κατά εποχές γεωγραφικά της όρια ποικίλους λαούς, και στο χώρο της συντελέστηκε μια μοναδική σύνθεση πολιτιστικών στοιχείων, με κύρια χαρακτηριστικά την ελληνική γλώσσα και παιδεία, το χριστιανισμό ως πνευματική και κοινωνική δύναμη, τη ρωμαϊκή διοίκηση και το ρωμαϊκό δίκαιο στην οργάνωση και λειτουργία του κράτους, με τη συμπερίληψη ανατολικών στοιχείων από τις ελληνοιστικές πόλεις του μεσογειακού χώρου.

Αυτά τα θεμελιακά γνωρίσματα της πολιτικής και πολιτιστικής ιδιοσυστασίας του Βυζαντίου επιχειρεί να αναδείξει στη μόνιμη έκθεσή του το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού οικοδομώντας πρωτίστως γέφυρες επικοινωνίας με το κοινό του μέσω της μουσειολογικής του προσέγγισης, που τοποθετεί τα εκθέματα στα ιστορικά και εννοιολογικά τους πλαίσια. Το γεγονός της προέλευσης των εκθεμάτων κατά κύριο λόγο από τη Θεσσαλονίκη, πόλη εξέχουσας σημασίας για τη βυζαντινή αυτοκρατορία, προσδίδει στις όψεις της βυζαντινής κοινωνίας που σκιαγραφούνται στην έκθεση την αξία χαρακτηριστικού δείγματος. Γιατί η πόλη, εξαρχής και σε ολόκληρη την ιστορική διαδρομή της, υπήρξε σταυροδρόμι χερσαίων και θαλάσσιων δρόμων, χώρος ανταλλαγής προϊόντων, σημείο συνάντησης λαών, συγκρητισμού θρησκειών και όσμωσης πολιτισμών και νοοτροπιών· τόπος εξοικείωσης με το διαφορετικό και γνωριμίας με το άλλο. Η συνύπαρξη ποικίλων πολιτιστικών παραδόσεων και η συμβίωση διαφόρων εθνοτήτων στην πόλη αποκαλύπτονται ανάγλυφα σε ποικίλες ενότητες της έκθεσης και ιδιαίτερα στην 3η αίθουσα που, υπό τον τίτλο «Από τα Ηλύσια Πεδία στο Χριστιανικό Παράδεισο», πραγματεύεται τις θεμελιακές αλλαγές που επέφερε ο χριστιανισμός στις αρχαίες αντιλήψεις για το θάνατο.

Την ύπαρξη Ρωμαίων μετοίκων, τον εκχριστιανισμό, τη σταδιακή αφομοίωση αλλά και την αμφίδρομη επίδραση ελληνικών και ξένων στοιχείων επιλέξαμε να σκιαγραφήσουμε μέσω τριών επιτυμβίων πλακών που αναγράφουν τα εξελληνισμένα λατινικά ονόματα του Φορτουνάτου, του Φλορέντη και της Βικτώριας. Η εγκατάσταση Ρωμαίων στην πόλη χάριν του εμπορίου κορυφώθηκε τον 1ο μ.Χ. αιώνα. Οι έποικοι διείσδυσαν ομαλά στην κοινωνική της ζωή, χρησιμοποίησαν με ευκολία την ελληνική γλώσσα, ανέλαβαν αξιώματα μέσα από τους επαγγελματικούς τους συλλόγους και σταδιακά αφομοιώθηκαν· έπαψαν να αποτελούν πλέον ευδιάκριτο στοιχείο που να μπορεί να ανιχνευθεί εύκολα τους επόμενους αιώνες.

Άλλα εκθέματα, όπως το φυλακτό με τον αιγυπτιακό θεό της σιωπής Ώρο, τον αποκαλούμενο Αρποκράτη στον κόσμο της ύστερης αρχαιότητας, ή το ψάρι *Tilapia Nilotica*, με το αυγό του των μεταθανάτιων δοξασιών της αιγυπτιακής θρησκείας, μπορεί να δηλώνουν είτε ανθρώπους που μετοίκησαν στη Θεσσαλονίκη από την Αίγυπτο, ή πιστούς αιγυπτιακών θεοτήτων, σε μια εποχή έντονου θρησκευτικού συγκρητισμού.

Η συνύπαρξη διαφορετικών θρησκευτικών δοξασιών και η σταδιακή αφομοίωση του χριστιανισμού μαρτυρείται ποικιλοτρόπως: από την κυριαρχία υλικών αγαθών σε πρώιμες χριστιανικές ταφικές τοιχογραφίες, ελάχιστα συμβατών με το πνευματικό νόημα του Χριστιανικού Παράδεισου, και τον ενταφιασμό χριστιανών με αποτροπαϊκά φυλακτά ως τη συνύπαρξη στο ίδιο οικογενειακό ταφικό συγκρότημα (4ος αι.) ενός τραπεζοφόρου με τον Χριστό «Καλό Ποιμένα», θέμα υψηλού σωτηριολογικού συμβολισμού, και μιας πλάκας (3ος αι.) σε δεύτερη χρήση αλλά εξαρχής ταφικού προορισμού, με τους κριτές του Αδη, τον τιμωρημένο στον Άδη Τάνταλο και τον Ηρακλή με τα μήλα των Εσπερίδων.

Ένα σημαντικό κεφάλαιο στην ιστορία της πόλης αποτελούν οι Εβραίοι. Η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης, από τις σημαντικότερες της Διασποράς, είναι κυρίως γνωστή κατά την περίοδο 1492-1943. Ωστόσο, η πρώτη εγκατάσταση Εβραίων στην πόλη, προερχόμενων από τη μεγάλη εβραϊκή παροικία της Αλεξάνδρειας, τοποθετείται κατά τη ρωμαϊοκρατία, το 140 π.Χ. ή 103 π.Χ., μετά την επανάσταση των Μακκαβαίων. Την οργανωμένη εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης θα επισκεφθεί το έτος 50 ο Απόστολος Παύλος και θα διδάξει σ' αυτή για τρία συνεχή Σάββατα. Η σαρκοφάγος (3ος αι.) του Σαββατίου, που εκθέτουμε, πιστοποιεί ακριβώς την ύπαρξη της εβραϊκής κοινότητας, ενώ το όνομα της Σαββάτιδος σε χριστιανική επιτύμβια στήλη (5ος-6ος αι.) φανερώνει πως ο λόγος του Παύλου βρήκε πρόσφορο έδαφος.

Αλλά και στην 4η αίθουσα, όπου παρουσιάζεται η περίοδος από την Εικονομαχία ως τη Δυναστεία των Κομνηνών, η επαναχρησιμοποίηση ενός έργου ταφικού προορισμού, μιας πλάκας ψευδοσαρκοφάγου του 12ου αι., για κάλυμμα του τάφου του ραββίνου Ισχακ Σαρούκ, που πέθανε τη Δευτέρα, 9 Νοεμβρίου 1615, όπως δηλώνει σχετική επιγραφή, αποκτά και ένα φιλοσοφικό νόημα για την κοινή μοίρα όλων μπροστά στο θάνατο, ανεξαρτήτως εθνότητας ή θρησκείας. Σε Εβραίο που εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη μετά τους διωγμούς του Φερδινάρδου και της Ισαβέλλας ανήκει πιθανότατα και η κούπα (15ος-16ος αι.) με τη γραπτή παράσταση ισπανικού στέμματος, που εκθέτουμε στην αίθουσα 10.

Οι ομιλητές της κεντρικής εκδήλωσης στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο.

Τις πολιτιστικές επιρροές από την τέχνη της Ανατολής σκιαγραφούν τα σασσανιδικής προέλευσης μοτίβα στα περίφημα χρυσά περικάρπια (9ος-10ος αι.) και οι γρύπες που περιβάλλουν το δένδρο της ζωής σε θωράκιο (10ος αι.), ενώ τις σχέσεις που είχε αναπτύξει το Βυζάντιο με τα αραβικά χαλιφάτα αντανακλούν τα γυάλινα μυροδοχεία (13ος-14ος αι.) που εκθέτουμε.

Αντίστοιχα δείγματα επαφών και σχέσεων με τη Δύση, και ειδικότερα με τη Βενετία, αποτελούν είδη πολυτελείας που παρουσιάζουμε αλλά και θρησκευτικά έργα, όπως εικόνες και χαρακτικά.

Η θέση της πόλης στο πάντα κρίσιμο σταυροδρόμι των Βαλκανίων και των δρόμων που οδηγούν από τη Δύση στην Ανατολή, φυσική έξοδος των λαών της χερσονήσου του Αίμου προς το Αιγαίο, ευνόησε όχι μόνο τη διακίνηση εμπορευμάτων αλλά και τις επαφές λαών και ιδεών. Το Μουσείο αξιοποιεί αυτά τα δεδομένα με τις συνεργασίες που αναπτύσσει και την τεχνογνωσία που προσφέρει σε ιδρύματα γειτονικών χωρών, συμβάλλοντας μεταξύ άλλων στην προώθηση της επικοινωνίας, της αλληλοκατανόησης και της αρμονικής συνύπαρξης επαγγελματιών του ίδιου χώρου, εκπληρώνοντας και έναν ιστορικό ρόλο της πόλης στην περιοχή. Το πρόγραμμα συντήρησης εικόνων και επιμόρφωσης των συντηρητών του Εθνικού Μουσείου Μεσαιωνικής Τέχνης της Κορυτσάς, ένα πρόγραμμα πολυσήμαντο που ολοκληρώνουμε εφέτος, και άλλα ανάλογα που προγραμματίζουμε επιδιώκουν ακριβώς αυτό: να οικοδομήσουν γέφυρες πολιτισμού και ειρήνης με τους λαούς της περιοχής.

Σχέδιο Νόμου του Νέου Οργανισμού του ΥΠ.ΠΟ

Το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων, μετά την αποστολή στα γραφεία του ICOM του σχεδίου νόμου του Νέου Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠ.ΠΟ), διοργάνωσε, στις 6 Απριλίου, συνάντηση των μελών του, όσων εκπροσωπούν μουσεία και ανάλογα ιδρύματα, για να συζητήσουν το σχέδιο νόμου του Νέου Οργανισμού.

Το ICOM, από την ίδρυσή του πριν 22 χρόνια, συνεργάστηκε πολλές φορές και εποικοδομητικά με το Υπουργείο Πολιτισμού μεταφέροντας τη διεθνή εμπειρία του για μουσειακά θέματα, όπως η επιστροφή πολιτιστικών αγαθών στις χώρες προέλευσής τους, η κατοχύρωση του επαγγέλματος του συντηρητή αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, η μουσειακή τεκμηρίωση, η μουσειοπαιδαγωγική, οι βασικές προϋποθέσεις «πιστοποίησης» των μουσείων κ.ά., προσπαθώντας πάντα να συγκεράσει την επιστημονική γνώση με τα αιτήματα των καιρών.

Είναι προφανές ότι ένα σχέδιο νόμου για έναν νέο Οργανισμό του ΥΠ.ΠΟ, ο οποίος καθορίζει νέα δεδομένα για τη δομή και τη λειτουργία των μουσείων και των αρχαιολογικών και πολιτιστικών διευθύνσεων και υπηρεσιών, ενδιαφέρει όλους τους λειτουργούς που είναι επιφορτισμένοι με τη φύλαξη και την ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Στη συνάντηση που έγινε στα γραφεία του ICOM προσήλθαν 50 περίπου μέλη μας, διαφόρων ειδικοτήτων, πανεπιστημιακοί και εκπρόσωποι μουσείων όλων σχεδόν των κατηγοριών, δημόσιων και ιδιωτικών. Οι συμμετέχοντες, μετά από διάλογο και ανταλλαγή απόψεων, κατέληξαν σε χρήσιμες διαπιστώσεις και εκτιμήσεις που τέθηκαν υπόψη της ηγεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού.

1. Πολιτιστική κληρονομιά

Στο σχέδιο νόμου του Νέου Οργανισμού παρατηρείται διάσπαση ως προς την προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Συγκεκριμένα η νεώτερη πολιτιστική κληρονομιά, δηλαδή η περίοδος από το 1830 και εξής, αποχωρίζεται από τον κορμό της πολιτιστικής κληρονομιάς, παρόλο που αποτελεί αδιάσπαστο κομμάτι της. Αποτέλεσμα αυτής της διάσπασης είναι να ανήκει σε άλλη Γενική Διεύθυνση η αρ-

χαία και βυζαντινή μας κληρονομιά και σε άλλη η νεώτερη. Συγκεκριμένα, ο Νέος Οργανισμός προβλέπει τα εξής για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς: «Λαμβάνεται υπόψη ο τρόπος παραγωγής έργου του Υπουργείου Πολιτισμού και το γεγονός ότι οι δύο μεγάλοι τομείς δράσης του –πολιτιστική κληρονομιά και σύγχρονος πολιτισμός– έχουν διαφορετικό νομικό πλαίσιο και διαφορετικό ρόλο. Η πολιτιστική κληρονομιά προστατεύεται από το Σύνταγμα, οπότε το κράτος οφείλει να εξασφαλίσει ενιαίες κατευθυντήριες γραμμές και αποτελεσματικά εργαλεία προστασίας». Η νεώτερη όμως πολιτιστική κληρονομιά προβλέπεται να υπαχθεί στη Γενική Διεύθυνση Σύγχρονου Πολιτισμού, όπου «το κράτος διασφαλίζει τις πολιτιστικές υποδομές και ένα πλαίσιο θεσμών που ευνοούν τη δημιουργία, χωρίς όμως η πολιτεία να εμπλέκεται σ' αυτήν».

Με την αδικαιολόγητη αυτή «χρονολογική διαίρεση» διασπάται η αδιαμφισβήτητη συνέχεια της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, που αποτέλεσε και βασική αρχή της δημιουργίας του νέου ελληνικού κράτους.

2. Ενοποίηση των Αρχαιολογικών Διευθύνσεων

Οι συμμετέχοντες στη συνάντηση του ICOM εξέφρασαν έντονο προβληματισμό για την ενοποίηση, όπως προβλέπεται στον Νέο Οργανισμό, των Διευθύνσεων των Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και των Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, καθώς και για τη δημιουργία ενιαίων Εφοριών σε νομαρχιακό επίπεδο. Επιστημάνθηκε ότι για να λειτουργήσει με αποτελεσματικότητα μια Εφορία που θα είναι υπεύθυνη για όλα τα μνημεία, από την προϊστορική έως και τη μεταβυζαντινή περίοδο, απαιτείται τελείως άλλη δομή και οργάνωση: άρτια υποδομή (βιβλιοθήκες που θα καλύπτουν όλες τις παραπάνω περιόδους, πολλαπλά εργαστήρια συντήρησης, κλπ.), στελέχωση με εξειδικευμένο προσωπικό, πέραν των ειδικών επιστημόνων, και μακρά περίοδος οργάνωσης και προσαρμογής στα νέα δεδομένα, για να είναι δυνατή η πλήρης και ισάξια προστασία των μνημείων όλων των περιόδων.

3. Γενική Διεύθυνση Μουσείων

Το σχέδιο νόμου του Νέου Οργανισμού προβλέπει τη δημιουργία Γενικής Διεύθυνσης Μουσείων. Το ICOM, που συμπεριλαμβάνει όλες τις κατηγορίες των μουσείων και έχει μια πολύ καλή γνώση και εποπτεία των μουσειακών θεσμών, έχει επανειλημμένως επιστημάνει την ανάγκη χάραξης ενιαίας μουσειακής πολιτικής που θα καλύπτει όλες τις κατηγορίες των μουσείων, θα αποβλέπει στην ορθολογική χωροκατανομή τους, στον εκσυγχρονισμό και στην ανάπτυξη

τους, έτσι ώστε τα μουσεία να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις μιας σύγχρονης κοινωνίας.

Ωστόσο, η νέα διάρθρωση της Γενικής Διεύθυνσης Μουσείων, όπως αναλύεται στο νέο σχέδιο νόμου, δεν λαμβάνει υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση και δεν αντιμετωπίζει συνολικά τα προβλήματα που ενδεχομένως υπάρχουν στον χώρο των μουσείων. Επιπλέον, δεν αναφέρονται πουθενά οι Πινακοθήκες και τα μουσεία νεώτερου πολιτισμού –ιστορικά, λαογραφικά, κλπ., στην πλειονότητά τους ΝΠΔ-, ενώ άλλα μουσεία παραμένουν στις αντίστοιχες διευθύνσεις, π.χ. το Θεατρικό Μουσείο, Μουσεία Φωτογραφίας, κλπ.

Για τους παραπάνω λόγους έντονη είναι η ανησυχία ότι, με τη δημιουργία της Γενικής Διεύθυνσης Μουσείων, το κέντρο βάρους θα μετατοπιστεί από το επιστημονικό-δημιουργικό επίπεδο στο διοικητικό-γραφειοκρατικό. Κρίθηκε επίσης άστοχη η διάκριση σε «Δημόσια» και «Μη Δημόσια» Μουσεία, δεδομένου ότι τα Μουσεία, σύμφωνα με τον διεθνή αποδεκτό ορισμό, είναι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί στην υπηρεσία της κοινωνίας.

Η «αυτονόμηση» των μεγάλων μουσείων, με σκοπό την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία τους, κρίνεται θετικά από το ICOM. Η μετατροπή όμως ορισμένων Μουσείων σε ΝΠΔΔ, με σκοπό την ευελιξία στη χάραξη πολιτικής και στη δυνατότητα διαμόρφωσης προγραμμάτων δράσης με χρονική προοπτική, δεν θα πρέπει με κανέναν τρόπο να θεωρηθεί ως αυτοσκοπός, καθώς από μόνη της δεν επαρκεί για την παραγωγή αξιόλογου έργου. Αντιθέτως, η αποκοπή ορισμένων μουσείων από τους αρχαιολογικούς χώρους, με τους οποίους είναι άρρηκτα συνδεδεμένα, θα δημιουργήσει πολλαπλά προβλήματα διοικητικής, οργανωτικής και επιστημονικής υφής.

4. Κεντρικό Συμβούλιο Μουσείων

Το ICOM θεωρεί θετική τη διατήρηση του Κεντρικού Συμβουλίου Μουσείων, όπως ορίζεται στο άρθρο 51 του Ν. 3028/02. Στο σχέδιο νόμου του Νέου Οργανισμού προβλέπεται με το άρθρο 50 η ίδρυση Περιφερειακών Συμβουλίων Πολιτισμού «με γενική αρμοδιότητα να επεξεργάζονται ζητήματα που αφορούν σε θέματα πολιτιστικής ανάπτυξης της περιφέρειας».

Οι συμμετέχοντες στη συνάντηση του ICOM επεσήμαναν ότι πρέπει να καθοριστούν με σαφήνεια οι αρμοδιότητες των Περιφερειακών Συμβουλίων και η ιδιότητα των μελών τους. Η ανομοιογενής σύνθεση των συμβουλίων αυτών (εκπρόσωποι επαγγελματικών επιμελητη-

ρίων, σωματείων, κλπ.) καθιστά αφενός εξαιρετικά δύσκολη την εφαρμογή ενιαίων κριτηρίων σε όλες τις περιφέρειες, και αφετέρου η ψήφος ατόμων που δεν έχουν καμιά σχέση με μουσεία, το πιθανότερο είναι να οδηγήσει σε αποφάσεις που θα επηρεάσουν αρνητικά τον μουσειακό χάρτη της χώρας. Θεωρούμε π.χ. εξαιρετικά επικίνδυνο να γνωμοδοτούν τα συμβούλια αυτά για την «αναγνώριση» μουσείων. Κατά την άποψη του ICOM η «αναγνώριση» των μουσείων πρέπει να παραμείνει στις αρμοδιότητες του Κεντρικού Συμβουλίου Μουσείων, για να είναι δυνατή η χάραξη ενιαίας μουσειακής πολιτικής από άτομα με ειδικές γνώσεις και ανάλογη εμπειρία.

Συνέδρια και Ημερίδες

2004 - Τα Νέα Μουσεία στην Ελλάδα

Η ημερίδα «2004 - Τα Νέα Μουσεία στην Ελλάδα» διοργανώθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού-Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και από το Νομισματικό Μουσείο. Πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, στις 9 Ιουνίου 2005, στο κτίριο του Νομισματικού Μουσείου.

Στην ημερίδα παρουσιάστηκαν οι μουσειολογικές εφαρμογές που ολοκληρώθηκαν στη διάρκεια του 2004, εφαρμογές που εκφράζουν τον νέο ρόλο των μουσείων και το άνοιγμά τους στην κοινωνία. Οι επίπονες προσπάθειες των τελευταίων χρόνων συνέβαλαν στον εκσυγχρονισμό των μουσείων και στην επανέκθεση των μόνιμων συλλογών τους.

Στην ημερίδα συμμετείχαν δέκα επτά δημόσια μουσεία από ολόκληρη την Ελλάδα, από την Αττική και την Ολυμπία έως τα νησιά του Αιγαίου και τη Θεσσαλονίκη – μουσεία σε αρχαιολογικούς χώρους και σε πόλεις, ιστορικά μουσεία, δίκτυα και συλλογές, καθώς και η Εθνική Γλυπτοθήκη και το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης-Μουσείο Μπενάκη. Στα μουσειολογικά τους προγράμματα αποτυπώνονται νέες ερμηνείες της πολιτιστικής κληρονομιάς και νέες προσεγγίσεις των αντικειμένων, με σύγχρονες πρακτικές και τεχνολογίες.

Τα νέα αυτά δεδομένα, που έγιναν ευρύτερα γνωστά με τις ανακοινώσεις που παρουσιάστηκαν στην παραπάνω ημερίδα, θα βοηθήσουν και τα μουσεία που βρίσκονται σε στάδιο προετοιμασίας νέων εκθέσεων, όπως είναι το Νομισματικό Μουσείο, να προσανατολιστούν ευκολότερα στο νέο περιβάλλον. Η καταγραφή των νέων μουσειολογικών εφαρμογών θα συμβάλει στη διερεύνηση των σύγχρονων αντιλήψεων σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά και τον ρόλο των μουσείων στη σύγχρονη κοινωνία.

Σχεδιάζοντας Μουσεία

Η Διεύθυνση Μελετών Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων του Υπουργείου Πολιτισμού διοργάνωσε με ιδιαίτερη επιτυχία στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο στην Αθήνα, στις

29 Ιουνίου 2005, ημερίδα με θέμα «Σχεδιάζοντας Μουσεία». Τις εργασίες της ημερίδας χαιρέτησαν ο Υφυπουργός Πολιτισμού κ. Πέτρος Τατούλης, ο Γεν. Γραμματέας του ΥΠ.ΠΟ κ. Χρήστος Ζαχόπουλος, ο Γενικός Διευθυντής Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων κ. Βασίλης Χανδακάς, ο Διευθυντής του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου κ. Δημήτρης Κωνσταντίνος, η κ. Τόνια Μωροπούλου ως εκπρόσωπος του Τ.Ε.Ε., η Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) κ. Τέτη Χατζηνικολάου και η Πρόεδρος της Ελληνικής Ομοσπονδίας Σωματείων Φίλων Μουσείων κ. Λίλα ντε Τσάβες.

Στην ημερίδα μίλησαν, από το ΥΠ.ΠΟ, οι κ. Αθηνά Αθανασιάδου, Διευθύντρια Μελετών Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων, Μαρία Πάντου, Διευθύντρια Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, και ο κ. Νίκος Λιβιεράτος, Διευθυντής Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων. Ακολούθησε η παρουσίαση του έργου των δώδεκα μελετητικών ομάδων που διακρίθηκαν στους τέσσερις διαγωνισμούς για τα νέα μουσεία στην Πάτρα, τα Χανιά, τη Μεσσαρά και το Θέρμο. Στη συζήτηση στρογγυλής τράπεζας που ακολούθησε, με συντονίστρια την κ. Αθηνά Αθανασιάδου, συμμετείχαν οι Γεν. Διευθυντές του ΥΠ.ΠΟ κ. Λάζαρος Κολώνας και Βασίλης Χανδακάς, οι καθηγήτριες του Πολυτεχνείου κ. Μηλένη Παναγιωτοπούλου και Σόνια Χαραλαμπίδου, ο καθηγητής κ. Κωνσταντίνος Πατέστος και η εικαστικός κ. Κατερίνα Ζαχαροπούλου.

Η συζήτηση αποσκοπούσε στην άμεση ανταλλαγή απόψεων για την καλύτερη κατανόηση των κυριοτέρων παραμέτρων που λαμβάνονται υπόψη για τον σχεδιασμό ενός μουσείου, με τελικό στόχο τη σύνταξη κανονιστικού πλαισίου και ειδικών προδιαγραφών. Συζητήθηκαν βασικά θέματα, όπως η σχέση κτιρίου-εκθεμάτων, οι νέες τάσεις, οι νέες λειτουργίες και η διεπιστημονική συνεργασία για τον σχεδιασμό ενός μουσείου. Έγιναν προτάσεις και αναπτύχθηκαν προβληματισμοί πάνω σε διάφορα επιμέρους θέματα που άπτονται του σχεδιασμού ενός μουσείου. Γενικό συμπέρασμα ήταν ότι είναι αναγκαία η διεπιστημονική συνεργασία λόγω της πολυπλοκότητας και της πολλαπλότητας των στοιχείων που συνθέτουν την έννοια και τον ρόλο των μουσείων.

Μετά τη λήξη των εργασιών της ημερίδας, ο υφυπουργός κ. Πέτρος Τατούλης εγκαινίασε την ομώνυμη έκθεση, που διήρκεσε από 29 Ιουνίου-10 Ιουλίου. Στην έκθεση παρουσιάστηκαν σχέδια, φωτογραφίες και μακέτες των μουσείων που σχεδίασαν οι μελετητικές ομάδες που συμμετείχαν στους διαγωνισμούς για τα τέσσερα μουσεία που προαναφέρθηκαν.

Ετήσια Συνάντηση της Διεθνούς Επιτροπής Εθνογραφικών Μουσείων (ICME)

Η ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ - ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

Το 2005 το Ελληνικό Τμήμα του ICOM φιλοξένησε τη Διεθνή Επιτροπή Εθνογραφικών Μουσείων, αναλαμβάνοντας τη διοργάνωση της ετήσιας επιστημονικής της συνάντησης, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Ναύπλιο από 18 έως 21 Οκτωβρίου. Υπεύθυνη για τη διοργάνωση του Συνεδρίου από την πλευρά του ICOM ήταν η κ. Μάρλεν Μούλιου, μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του ICME 2005.

Το θέμα του συνεδρίου –Η προφορική ιστορία στα μουσεία. Θεωρία και πράξη - Can Oral History Make Objects Speak?– αφορούσε τη δυνατότητα αξιοποίησης της προφορικής ιστορίας ως ερευνητικής πηγής και ως πολιτισμικού και κοινωνικού αγαθού στα σύγχρονα μουσεία.

Η «προφορική ιστορία», ωστόσο, δεν είναι όρος αυτομάτως κατανητός σε όλους. Σύμφωνα με έναν πρόσφατο ορισμό (East Midlands Oral History Archive: <http://www.le.ac.uk/emoha>), η προφορική ιστορία «είναι η ομιλούσα ιστορία. Μας επιτρέπει να προσεγγίσουμε το παρελθόν μέσα από τις άμεσες μαρτυρίες των ανθρώπων που το βίωσαν. Οι προφορικές μαρτυρίες μπορεί να είναι από ιστορίες, τραγούδια, μαγνητοφωνημένες καταγραφές έως και συνεντεύξεις με ανθρώπους που διηγούνται τις προσωπικές τους εμπειρίες για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο ή για κάποιο γεγονός».

Η προφορική ιστορία, στη σύγχρονη εκδοχή της, ως ακουστική δηλαδή καταγραφή εμπειριών και αναμνήσεων, έχει ήδη ένα ιστορικό πενήντα χρόνων. Ξεκίνησε από τα μέσα του 20ού αιώνα, κατά τη μεταπολεμική περίοδο, υπό την επήρεια των ποικίλων κοινωνικών και πολιτικών αλλαγών, αρχικά ως «συλλογή αναμνήσεων» σημαντικών προσωπικοτήτων και στη συνέχεια και απλών καθημερινών ανθρώπων.

Ορισμένοι, στο παρελθόν, δεν τη θεωρούσαν ως ιδιαίτερα αξιόπιστη ιστορική πηγή λόγω του υποκειμενικού και προσωπικού χαρακτήρα της. Η σπουδαιότητά της, ωστόσο, εξαρτάται από το πώς αντιλαμβάνεται κανείς την έννοια της ιστορίας και από το πόσο εκτιμά φωνές ανθρώπων ή/και κοινοτήτων που δεν συμπεριλαμβάνονται συνήθως στις «επίσημες» καταγραφές ιστορικών γεγονότων.

Η αξία της προφορικής ιστορίας έγκειται σε μεγάλο βαθμό στις δυνατότητες που προσφέρει για ουσιαστικότερη κατανόηση του παρελθόντος και του παρόντος, καθώς και της ίδιας της ζωής και των πολλαπλών πτυχών της.

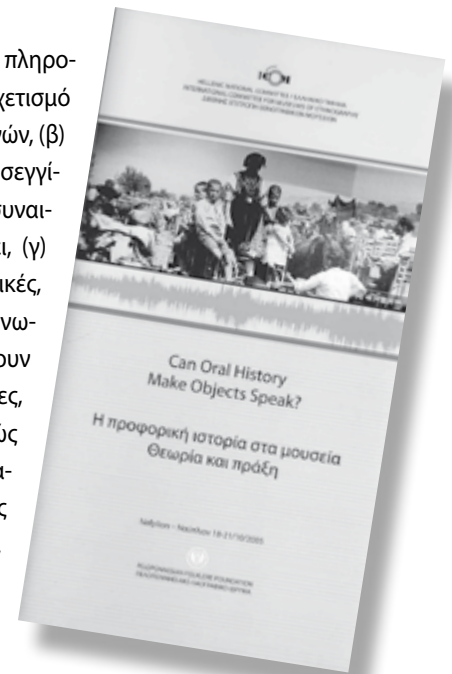
Η προφορική ιστορία ως ομιλούσα μαρτυρία έχει πολλαπλή

σημασία: (α) προσφέρει νέες πληροφορίες και γνώσεις με τον συσχετισμό πολλαπλών εναλλακτικών φωνών, (β) μπορεί να οδηγεί σε νέες προσεγγίσεις και αξίες μέσα από τα συναισθήματα που άμεσα εκπέμπει, (γ) καλλιεργεί δεξιότητες (νοηματικές, κοινωνικές, φυσικές, επικοινωνιακές) σ' όσους καταγράφουν τις προφορικές μαρτυρίες, στους πληροφορητές, καθώς και στους εκάστοτε ακροατές, (δ) δημιουργεί ευκαιρίες για ψυχαγωγία, έμπνευση, προσωπική συμμετοχή και αναζήτηση, και (ε) μπορεί να δώσει στους ανθρώπους νέες κατευθύνσεις για μια πιο ουσιαστική αντιμετώπιση της ζωής.

Από τη δεκαετία του 1980 και μετά τα μουσεία, επαναπροσδιορίζοντας τον εκπαιδευτικό και κοινωνικό τους ρόλο, διερευνούν όλο και πιο συστηματικά τη δυνατότητα συμβολής τους στη σύγχρονη ζωή. Στο πλαίσιο αυτών των αλλαγών, τα μουσεία φαίνεται να ενστερνίζονται αξίες και ιδεολογίες αντίστοιχες με εκείνες της προφορικής ιστορίας, δηλαδή τη συγκέντρωση και παρουσίαση διαφορετικών απόψεων και ερμηνειών, την ανάγκη για κοινωνική ενσωμάτωση όλων των πολιτών, την ενεργοποίηση των ανθρώπων όχι μόνο μέσα από γνωστικές εμπειρίες αλλά και από συναισθηματικές και κοινωνικές, καθώς και την καλλιέργεια μαθησιακών στόχων που θα ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες και στον τρόπο σκέψης διαφορετικών ανθρώπων.

Τα μουσεία σήμερα χρησιμοποιούν όλο και συχνότερα την προφορική ιστορία σε ποικίλους τομείς της λειτουργίας τους: στην έρευνα, την τεκμηρίωση των συλλογών, την οργάνωση εκθέσεων, την υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων τόσο εντός όσο και εκτός του φυσικού χώρου των μουσείων κ.α. Η προφορική ιστορία αποτελεί ένα εναλλακτικό μέσο για την ενθάρρυνση της συμμετοχής της κοινωνίας στο μουσειακό έργο. Λειτουργεί ως εργαλείο για την ουσιαστικότερη κατανόηση της θέσης των μουσειακών αντικειμένων στο ιστορικό και κοινωνικό γίγνεσθαι και, επιπλέον, αποτελεί ένα πολύ προσφιλές ερμηνευτικό μέσο στα μουσεία, είτε ως συμπλήρωμα αφηγήσεων που αφορούν συγκεκριμένα αντικείμενα, είτε ως αυτόνομη εκθεσιακή ενότητα.

Γι' αυτούς και άλλους λόγους, η Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου θέλησε να συμβάλει στην εδραίωση ενός εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ επαγγελματιών μουσείων,

ερευνητών και πανεπιστημιακών δασκάλων για τις πολλαπλές πτυχές της χρήσης και συμβολής της προφορικής ιστορίας στα μουσεία. Το πρόγραμμα του Συνεδρίου διαρθρώθηκε γύρω από πέντε βασικές θεματικές ενότητες που διερεύνησαν τα παρακάτω θέματα:

- την ενσωμάτωση της προφορικής ιστορίας σε μουσειακές εκθέσεις,
- την αξιολόγηση της χρήσης της προφορικής ιστορίας και της επίδρασής της στους επισκέπτες μουσείων,
- τις σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα σε μουσεία και κοινότητες πληροφορητών με στόχο την ανάπτυξη dialόγου και συνεργασιών,
- τη χρήση της προφορικής ιστορίας σε προγράμματα προσέγγισης, σε εκπαιδευτικές δράσεις και διαδικτυακές εφαρμογές,
- τα θέματα δεοντολογίας και προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων που εγείρονται με τη συλλογή και χρήση προφορικών παραδόσεων και μαρτυριών.

Το επιστημονικό πρόγραμμα συμπεριέλαβε επίσης δύο εργαστήρια που παρείχαν στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να συζητήσουν και να επεξεργασθούν, σε πρακτικό επίπεδο, ιδέες για εφαρμογές προφορικής ιστορίας σε μουσεία, με το ακόλουθο αντικείμενο: τη διαμόρφωση βέλτιστων πρακτικών για τη διεξαγωγή συνεντεύξεων, με στόχο τη συλλογή και επεξεργασία προφορικών μαρτυριών, και (β) τη διαδικασία αρχειοθέτησης, ψηφιοποίησης και αξιοποίησης προφορικών μαρτυριών μέσω οργανωμένων και εύκολα προσβάσιμων ηλεκτρονικών αρχείων στο διαδίκτυο.

Συνολικά, παρουσιάστηκαν στο Συνέδριο τριάντα οκτώ ανακοινώσεις, οι οποίες πρόσφεραν πολλά ερεθίσματα για ζωηρές συζητήσεις τόσο κατά τη διάρκεια των εργασιών του Συνεδρίου όσο και των ποικίλων συμπληρωματικών εκδηλώσεων που το πλαισίωσαν. Το Συνέδριο, το οποίο κατά γενική ομολογία στέφθηκε από εξαιρετική επιτυχία, παρακολούθησαν περίπου ενενήντα άτομα από είκοσι διαφορετικές χώρες.

Για περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα του Συνεδρίου, τις ανακοινώσεις και τα εργαστήρια, καθώς και για σχετικά σχόλια μπορεί να επισκεφθεί κανείς την ιστοσελίδα της Διεθνούς Επιτροπής Εθνογραφικών Μουσείων (βλ. <http://museumsnett.no/icme/icme2005/index.html>) και του ηλεκτρονικού Ενημερωτικού της Δελτίου (βλ. τεύχος 42, 2005, στην ιστοσελίδα <http://museumsnett.no/icme/news.html>), όπου είναι ήδη διαθέσιμα τα πλήρη κείμενα δεκαεξί τουλάχιστον ανακοινώσεων. Πολύ σύντομα αναμένεται ο περαιτέρω εμπλουτισμός του σχετικού ηλεκτρονικού αρχείου.

Τέλος, κείμενα παρουσίασης και σχολιασμού του Συνεδρίου

έχουν ήδη δημοσιευθεί ή πρόκειται να δημοσιευθούν σε ελληνικά επιστημονικά περιοδικά (βλ. Αρχαιολογία και Τέχνες, 2005, τεύχος 97, και Τετράδια Μουσειολογίας 2006, τεύχος 3).

Εκπαίδευση και Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά

8η και 9η Ενημερωτική Συνάντηση

Η Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΔΙΝΕΠΟΚ) του Υπουργείου Πολιτισμού διοργανώνει κάθε χρόνο, από το 1997 και μετά, ενημερωτική συνάντηση με θέμα «Εκπαίδευση και Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά». Στόχος αυτής της συνάντησης είναι η παρουσίαση των νέων εκπαιδευτικών δράσεων που υλοποιούνται από φορείς που συνεργάζονται ή εποπτεύονται από τη ΔΙΝΕΠΟΚ.

Η 8η ενημερωτική συνάντηση, με θέμα «Ολυμπιακοί Αγώνες- Εκπαιδευτικά Προγράμματα», πραγματοποιήθηκε στο κτίριο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM τον Δεκέμβριο του 2004. Παρουσιάστηκε μια σειρά δραστηριοτήτων –εκθέσεις και εκπαιδευτικές ξεναγήσεις, εικαστικά και θεατρικά εργαστήρια, προβολές οπτικοακουστικών, επιτραπέζια παιχνίδια, έντυπα, εκπαιδευτικοί φάκελοι– που σχεδιάστηκαν με αφορμή τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα. Τα θέματά τους είχαν ως αφητηρία τους αρχαίους αγώνες, την αναβίωση του θεσμού της Ολυμπιάδας και τις ολυμπιακές διοργανώσεις από τον 19ο αιώνα μέχρι τις μέρες μας. Παράλληλα, παρουσιάστηκαν και ορισμένα εκπαιδευτικά προγράμματα που έγιναν για περιοδικές εκθέσεις με διαφορετικό περιεχόμενο απ' αυτό των Ολυμπιακών Αγώνων. Η συνάντηση έκλεισε με την παρουσίαση-αποτίμηση των προγραμμάτων που υλοποιούνται από το 1999 για μικρούς τσιγγάνους στο «Διαπολιτισμικό Κέντρο Ιλίου», με πρωτοβουλία της Διεύθυνσης Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠ.ΠΟ.

Η 9η Ενημερωτική Συνάντηση οργανώθηκε από τη Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς με τη συνεργασία του ICOM, στις 16 Δεκεμβρίου 2005, με θέμα «Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά και Εκπαίδευση – Νέα προγράμματα-Νέες προσεγγίσεις». Έλαβαν μέρος πολλά μουσεία νεώτερου πολιτισμού από όλη την Ελλάδα, καθώς και εκπρόσωποι του Υπουργείου Πολιτισμού και άλλων φορέων. Τη συνάντηση χαιρέτησε ο Γεν. Γραμματέας του ΥΠ.ΠΟ κ. Χρήστος Ζαχόπουλος.

Στη συνάντηση παρουσίασαν τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα, ποικίλου ενδιαφέροντος, το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, το Μουσείο Μπενάκη, το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, το Εθνολογικό Μουσείο Θράκης, το Μουσείο Αφής, το Μουσείο Ποντιακού Ελληνισμού, καθώς και η Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρο-

νομιάς και το Τμήμα Δημοσίων Μουσείων και Αρχαιολογικών Συλλογών του Υπουργείου Πολιτισμού.

Η κ. Τέτη Χατζηνικολάου, προϊσταμένη της ΔΙΝΕΠΟΚ και Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, αναφέρθηκε ιδιαίτερα στην προσπάθεια του ICOM να συσπειρώνει όλα τα Μουσεία –αρχαιολογικά, βυζαντινά και νεώτερα– και να ενημερώνει τα μέλη του για τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα.

Συμμετοχή του ICOM σε Σεμινάρια και Επιτροπές

Το 2005 το Ελληνικό Τμήμα του ICOM συμμετείχε στις παρακάτω επιστημονικές συναντήσεις:

- Στη συνάντηση που οργάνωσε το ΥΠ.ΠΟ με μη κυβερνητικές οργανώσεις, στις 19 Ιανουαρίου, υπό την προεδρία του Υφυπουργού Πολιτισμού, με αφορμή τις καταστροφές της πολιτιστικής κληρονομιάς στη Ν.Α. Ασία. Στη σύσκεψη συμμετείχαν, εκτός από το ICOM, το ICOMOS, η Ελληνική Εθνική Επιτροπή UNESCO, ο ΟΠΕΠ κ.ά.
- Στο Σεμινάριο Επιμόρφωσης που οργάνωσε το Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών στις 21, 22 και 23 Φεβρουαρίου, με θέμα τις ξεναγήσεις των σχολικών ομάδων και γενικά των παιδιών. Το ICOM εκπροσώπησε η κ. Αμαλία Τσιπούρη.
- Στην Ημερίδα που οργάνωσε ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων στο Βυζαντινό Μουσείο, στις 14 Απριλίου, με θέμα «Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και το Νέο Σχέδιο Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού».
- Στο Παγκόσμιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών, που πραγματοποιήθηκε από 14-19 Ιουνίου στο Ευγενίδειο Ίδρυμα, με θέμα «Επιστήμη και Τέχνες». Το ICOM εκπροσώπησε ο Ταμίας του Δ.Σ. κ. Παύλος Χραμπάνης, ο οποίος μίλησε για το έργο του ICOM στον τομέα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Στο Συνέδριο συμμετείχε και η κ. Πένυ Θεολόγη-Γκούτη, Γραμματέας της Διεθνούς Επιτροπής του ICOM για τα Πανεπιστημιακά Μουσεία.
- Στην εκδήλωση με θέμα «Λαογραφικά στοιχεία της Σαλαμίνας», που οργανώθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου από τη Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠ.ΠΟ, σε συνεργασία με το Θεραπευτικό Πρόγραμμα ΝΟΣΤΟΣ ΤΟΥ ΚΕΘΕΑ, στη διάρκεια του τριήμερου εορτασμού των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Στην εκδήλωση έγιναν σύντομες παρουσιάσεις και προβλήθηκε ντοκιμαντέρ που προετοίμασε η Ομάδα Φωτογραφίας του ΚΕΘΕΑ. Στους παρευρισκόμενους προσφέρθηκαν εκδόσεις του ICOM.
- Στην Ημερίδα που οργάνωσε το Μουσείο Σπύρου Βασιλεί-

ου στις 15 Οκτωβρίου, με θέμα τα πλαστά έργα τέχνης και τις διαδικασίες τεκμηρίωσης και πιστοποίησης της καλλιτεχνικής παραγωγής. Η Ημερίδα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ενώ παράλληλα δημιουργήθηκαν για το Ελληνικό Τμήμα του ICOM νέες προοπτικές συνεργασίας με τα μουσεία τέχνης.

- Στην Επιτροπή του ΥΠ.ΠΟ για την τροποποίηση του Αρχαιολογικού Νόμου 3028/2002.
- Στην Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου που διοργανώνει η Ζ' ΕΠΚΑ για το 2006, με θέμα «Τα Μουσεία της Μεσογείου. Σχέσεις με την κοινωνία και τον τουρισμό. Συντήρηση των εκθεμάτων».
- Ο κ. Στέργιος Στασινόπουλος, υπεύθυνος του Τμήματος Συντήρησης του Μουσείου Μπενάκη, ανέλαβε τον συντονισμό της Ομάδας Συντήρησης Εικόνων, που ανήκει στην ευρύτερη Ομάδα Συντήρησης Ζωγραφικών Έργων της Διεθνούς Επιτροπής Συντήρησης και έχει χαρακτηριστεί ως ομάδα ειδικού ενδιαφέροντος (special interest group). Ο Στ. Στασινόπουλος ανέλαβε την πρωτοβουλία και το Ελληνικό Τμήμα του ICOM πρότεινε τη διοργάνωση στη χώρα μας, από 3-6 Δεκεμβρίου 2006, με τη συνεργασία του Μουσείου Μπενάκη, της Ετήσιας Συνάντησης του ICON-Group στο νέο κτήριο του Μουσείου στην οδό Πειραιώς.

Ομάδα Εργασίας για την Εκπαίδευση και Πολιτιστική Δράση στα Μουσεία (CECA)

Η Ομάδα εργασίας για την Εκπαίδευση και Πολιτιστική Δράση στα Μουσεία, που λειτουργεί στο πλαίσιο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM από το 1986, πραγματοποίησε πέντε συναντήσεις στη διάρκεια του 2005. Στόχος των συναντήσεων αυτών ήταν η ενημέρωση των μελών της Ομάδας για τις τρέχουσες εκπαιδευτικές δραστηριότητες των μουσείων, η παρουσίαση του νέου έντυπου και ηλεκτρονικού εκπαιδευτικού υλικού και η επίσκεψη σε μουσειακούς χώρους που διοργανώνουν ειδικά προγράμματα για τους επισκέπτες των μόνιμων και περιοδικών εκθέσεων τους. Στο πλαίσιο αυτό, στις 11 Φεβρουαρίου, η Ομάδα επισκέφθηκε το Εβραϊκό Μουσείο της Ελλάδος, όπου ενημερώθηκε για τις δραστηριότητές του. Ξεναγήθηκε στις μόνιμες συλλογές του μουσείου και σε δύο περιοδικές εκθέσεις –«Κρυμμένα παιδιά στην Ελλάδα της Κατοχής» και «Διάλογος με ένα Μουσείο»– και ενημερώθηκε για τα εκπαιδευτικά προγράμματα του μουσείου και τις μουσειοσκευές.

Στις 18 Μαρτίου και 15 Απριλίου η Ομάδα συναντήθηκε στα γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, όπου έγινε, με χρήση

οπτικοακουστικών και ηλεκτρονικών μέσων, αναλυτική παρουσίαση νέων εκπαιδευτικών δράσεων. Ειδικότερα, εκπαιδευτικά προγράμματα παρουσίασαν το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, το Μουσείο Μπενάκη, η Υπηρεσία Συντήρησης των Μνημείων της Ακρόπολης, το Μουσείο Ελληνικής Παιδικής Τέχνης, το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το Νομισματικό Μουσείο και το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο. Στις 6 Οκτωβρίου η Ομάδα επισκέφθηκε την περιοδική έκθεση του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης «Ελεύθερα: Πόλη, Ακρόπολη, Νεκρόπολη». Στις 25 Νοεμβρίου η συνάντηση της Ομάδας πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM. Αρχικά έγινε μια συνοπτική παρουσίαση των νέων δραστηριοτήτων, που έχουν δρομολογηθεί ή προγραμματίζονται για την τρέχουσα σχολική/ακαδημαϊκή χρονιά. Καθορίστηκε επίσης το θεματικό περιεχόμενο των επομένων συναντήσεων και επισκέψεων σε μουσειακούς χώρους, οι οποίες προβλέπεται να επικεντρωθούν στην εκπαιδευτική αξιοποίηση των πινακοθηκών και των χώρων προβολής της σύγχρονης τέχνης.

Ανακοίνωση για το Συνέδριο ICOM-AVICOM 2006

Το Ετήσιο Συνέδριο ICOM-AVICOM 2006 θα πραγματοποιηθεί στη Μυτιλήνη σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Αιγαίου. Δημοσιεύεται η προκήρυξη με όλες τις σχετικές πληροφορίες για όσους ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στο Συνέδριο.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Γ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ 2006
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΚΑΙ
ΕΤΗΣΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ICOM - AVICOM 2006
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ICOM – ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ AVICOM

ΤΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

Μυτιλήνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 5-8 Ιουνίου 2006

Χώροι πραγματοποίησης εργασιών: Δημοτικό Θέατρο Μυτιλήνης και Αμφιθέατρο Εμπορικού Επιμελητηρίου.

Το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, το Ελληνικό Τμήμα του ICOM και η Διεθνής

Επιτροπή του ICOM για τα Οπτικοακουστικά και τις Νέες Τεχνολογίες στα Μουσεία (AVICOM –International Committee for the Audiovisuals in Museums) διοργανώνουν στη Μυτιλήνη, από 5-8 Ιουνίου 2006, το Γ' Διεθνές Συνέδριο Μουσειολογίας και το Ετήσιο Συνέδριο της Επιτροπής του AVICOM, με θέμα «Τα οπτικοακουστικά μέσα ως πολιτιστική κληρονομιά και η χρήση τους στα μουσεία». Στο Συνέδριο θα συμμετάσχει και η Γενική Διεύθυνση Τηλεόρασης ΕΡΤ.

ΘΕΜΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Οι τεχνολογίες ήχου και εικόνας και οι εφαρμογές τους παίζουν καθοριστικό ρόλο στους σύγχρονους πολιτιστικούς οργανισμούς: ως τεκμήρια που χρήζουν συλλογής, επιμέλειας και προστασίας, ως νέα μέσα διαχείρισης και ερμηνείας πολιτιστικού υλικού, ως εργαλεία επικοινωνίας και προώθησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, ως εκπαιδευτικά μέσα κ.ο.κ. Οι στόχοι του Συνεδρίου είναι:

- Να τεθούν οι τεχνολογίες αυτές στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος και να συζητηθούν μέσα από ένα ευρύ φάσμα θεωρητικών και πρακτικών προσεγγίσεων.
- Να υπάρξει ενασχόληση με τη θεωρία, τις μεθόδους και τις χρήσεις αυτών των μέσων σε μουσεία, χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, ιστορικούς, αρχαιολογικούς και άλλους φορείς διεθνώς.
- Να διαμορφωθούν πλαίσια συνεργασίας μεταξύ ατόμων, φορέων και οργανισμών που παράγουν έργα ήχου και εικόνας με θέμα την πολιτιστική κληρονομιά.
- Να διερευνηθούν οι προοπτικές του μέλλοντος και να συζητηθούν νέες κατευθύνσεις συνεργασίας, νέες τεχνολογίες παραγωγής οπτικοακουστικού υλικού και νέες χρήσεις.

Ως επιμέρους ενότητες του Συνεδρίου έχουν οριστεί οι παρακάτω:

Οπτικοακουστικά μέσα ως εκθέματα

- Μουσεία κινηματογράφου, ταινιοθήκες, οπτικοακουστικά αρχεία.
- Μέθοδοι και συστήματα καταγραφής, τεκμηρίωσης και ταξινόμησης του οπτικοακουστικού υλικού.
- Οι νέες τεχνολογίες ήχου και εικόνας ως εργαλεία διαχείρισης συλλογών.

Τα οπτικοακουστικά ως μέσα προβολής και επικοινωνίας

- Οι τεχνολογίες ήχου (ακουστικοί οδηγοί, ηχοτοπία, ο ήχος ως έκθεμα) και εικόνας ως ερμηνευτικά εργαλεία στα σύγχρονα μουσεία.
- Εφαρμογές πολυμέσων και διαδικτύου στη μουσειακή επικοινωνία.
- Φορητές συσκευές ως μέσα προώθησης, ερμηνείας και επικοινωνίας.
- Οι νέες τεχνολογίες ήχου και εικόνας και η κοινωνία (ειδικές ομάδες κοινού, συνεργασία με κοινότητες, καλλιτέχνες, κλπ.).

Το μουσείο ως παραγωγός οπτικοακουστικού υλικού

- Νέα μοντέλα συνεργασίας για την ανάπτυξη οπτικοακουστικών εφαρμογών για μουσεία.

Παράλληλες εκδηλώσεις

1. Στο Συνέδριο θα συμμετάσχει και η Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ) - Γενική Διεύθυνση Τηλεόρασης με τη διοργάνωση ενός εργαστηρίου για τα δημόσια ραδιοτηλεοπτικά αρχεία στην Κοινωνία της Πληροφορίας.
2. Το Συνέδριο θα πλαισιώνεται από ένα φεστιβάλ προβολής ταινιών, ντοκιμαντέρ, εκπομπών, κλπ., που αφορούν μουσεία και πολιτιστικούς οργανισμούς.
3. Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου εταιρείες παραγωγής οπτικοακουστικού υλικού για μουσεία θα παρουσιάζουν τις δραστηριότητές τους.

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ - ΓΛΩΣΣΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Όσοι επιθυμούν να συμμετάσχουν στο Συνέδριο με εισήγηση ή/και προβολή οπτικοακουστικού υλικού για μουσεία, παρακαλούνται να αποστείλουν στην ηλεκτρονική διεύθυνση conf2006@ct.aegean.gr σύντομη περιλήψη (500 περίπου λέξεων) μαζί με τα στοιχεία επικοινωνίας τους (όνομα, οργανισμός όπου εργάζονται αν υπάρχει, διεύθυνση, τηλέφωνο, τηλεμοιτυπία και διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) στα ελληνικά, αγγλικά ή γαλλικά. Η διάρκεια των εισηγήσεων θα είναι είκοσι λεπτά.

Κόστος εγγραφής

Το κόστος εγγραφής στο Συνέδριο είναι:

	Πριν από τις 20/5/2006	Μετά τις 20/5/2006 και έως την ημέρα του Συνεδρίου
Σύνεδροι	200 Ευρώ	230 Ευρώ
Ομιλητές	150 Ευρώ	180 Ευρώ
Φοιτητές*	50 Ευρώ	

* αποστολή φωτοτυπίας φοιτητικής ταυτότητας

Το κόστος εγγραφής περιλαμβάνει

- Είσοδο στις επιστημονικές συνεδρίες.
- Έντυπο υλικό του Συνεδρίου.
- Πρακτικά Συνεδρίου σε έντυπη ή/και ηλεκτρονική μορφή (θα αποσταλούν στους συνέδρους).
- Αναψυκτικά-καφέδες στα διαλείμματα του Συνεδρίου.
- Ελεύθερη είσοδο στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Μυτιλήνης κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου.
- Ελεύθερη παρακολούθηση του φεστιβάλ οπτικοακουστικών έργων κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου.
- Συμμετοχή στη δεξίωση υποδοχής και την αποχαιρετιστήρια εκδήλωση.

ΔΙΑΜΟΝΗ

Πληροφορίες για διαμονή σε ξενοδοχεία, όπως και για την προαιρετική εκδρομή που θα πραγματοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση του Συνεδρίου, δίνονται στην ιστοσελίδα www.aegean.gr/culturaltec/museum/2006.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Συμπλήρωση Δελτίου Συμμετοχής και αποστολή του στην ηλεκτρονική διεύθυνση conf2006@ct.aegean.gr ή με fax στο 22510-36609, ή ταχυδρομικώς στη διεύθυνση: Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Χαριλάου Τρικούπη & Φάωνος, Μυτιλήνη, 81100. Πληρωμή κόστους Συνεδρίου: Με τραπεζικό έμβασμα. Πληροφορίες για τον αριθμό λογαριασμού βρίσκονται στην ιστοσελίδα του Συνεδρίου.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Για ό,τι σχετικό με τη διοργάνωση του Συνεδρίου και την υποβολή συμμετοχών, με ή χωρίς ανακοίνωση, μπορείτε να επισκέπτεστε την ιστοσελίδα του Συνεδρίου στη διεύθυνση www.aegean.gr/culturaltec/museum/2006, να απευθύνεστε στην οργανωτική επιτροπή του Συνεδρίου, Δρ. Αλεξάνδρα Μπούνια (conf2006@ct.aegean.gr), ή στο Ελληνικό Τμήμα του ICOM, Έλενα Παπαδάκη, Αγ. Ασωμάτων 15, 105 58, Αθήνα, Τηλ./Fax: 210-3239414 (icom@otenet.gr), Αμαλία Τσιτούρη (210-3304030).

Νέα των φορέων που συστηγάζουμε

Ελληνική Εταιρεία Ενδυμασιολογίας - Σύσταση Ομάδων Εργασίας

Η Ελληνική Εταιρεία Ενδυμασιολογίας προχώρησε, στον τρίτο χρόνο από την ίδρυσή της, στην εκπλήρωση ενός από τους κύριους στόχους της, έτσι όπως αυτός ορίζεται από το καταστατικό της: «την έρευνα, διάσωση, καταγραφή, τεκμηρίωση, ταξινόμηση και περαιτέρω διαχείριση όλων εκείνων των στοιχείων που συνθέτουν, συμπληρώνουν και συνοδεύουν το ένδυμα, από την πρώτη μορφή εμφάνισής του μέχρι σήμερα στον ευρύτερο ιστορικό και πολιτισμικό χώρο του Ελληνισμού». Για τον σκοπό αυτό, το καταστατικό της Εταιρείας προβλέπει τη σύσταση ομάδων εργασίας, πράγμα που το Δ. Σ. είχε ευθύς εξαρχής θέσει ανάμεσα στις άμεσες προτεραιότητές του. Στην τελευταία Γενική Συνέλευση συζητήθηκαν δύο συγκεκριμένες ερευνητικές προτάσεις: (α) η καταγραφή και αποτίμηση του έργου των μοδιστρών που εργάζονταν στους ελληνικούς οίκους μόδας, ως φορέων μιας ζωτικής διαδικασίας για τη μελέτη του ενδύματος, και (β) η καταγραφή των αμφίων του Αγίου Όρους, εργασία που έχει ήδη ξεκινήσει στο πλαίσιο ερευνητικού προγράμματος του ΠΛΙ. Και οι δύο προτάσεις βρήκαν άμεση ανταπόκριση, με αποτέλεσμα να σχηματιστούν οι δύο πρώτες ερευνητικές ομάδες, οι οποίες έθεσαν, κατά τις πρώτες συναντήσεις τους, τους στόχους της έρευνάς τους και συζήτησαν μεθοδολογικά προβλήματα.

Το ερευνητικό πρόγραμμα για τη «Μοδιστρική» θα ξεκινήσει με την καταγραφή του έργου των μοδιστρών, τόσο αυτών που ασχολήθηκαν με το γυναικείο ένδυμα όσο και εκείνων που ανέλαβαν την παραγωγή θεατρικών κουστουμιών, που συχνά προέρχονταν από τον χώρο της μόδας. Καθορίστηκε το χρονολογικό πλαίσιο της έρευνας, με αφετηρία το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, εποχή της βιομηχανικής επανάστασης, όταν έφθασαν στην ελληνική επικράτεια οι ραπτομηχανές, με συνακόλουθο τη σταδιακή εισαγωγή της δυτικής μόδας και τη δημιουργία των πρώτων ελληνικών οίκων μόδας. Αποφασίστηκε,

ωστόσο, να δοθεί προτεραιότητα στην καταγραφή προφορικών μαρτυριών από μοδίστρες που δούλεψαν στους αθηναϊκούς οίκους μόδας το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, για να διασωθούν έτσι, όσο είναι ακόμα καιρός, πληροφορίες από τις τελευταίες, ηλικιωμένες πια, μοδίστρες που δούλεψαν στους οίκους αυτούς. Παράλληλα θα ξεκινήσει και η απαραίτητη συγκέντρωση αρχειακού και φωτογραφικού υλικού. Για την καταγραφή των προφορικών μαρτυριών, η ομάδα εργασίας επεξεργάστηκε ένα ερωτηματολόγιο που κινείται γύρω από τους ακόλουθους άξονες: (α) βιογραφικά στοιχεία, (β) εργασιακό περιβάλλον, (γ) μέθοδοι εργασίας, τεχνικές, υλικά, και (δ) αποτίμηση του τελικού προϊόντος. Απώτερος σκοπός του προγράμματος είναι η δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Η ομάδα εργασίας που θα ασχοληθεί με τη μελέτη των αμφίων του Αγίου Όρους έθεσε ως βάση της σύστασής της το πρόγραμμα καταγραφής των αμφίων της Ι. Μ. Ιβήρων από το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα. Η ομάδα εργασίας του ΠΛΙ ασχολείται από το 2001 με τη δημιουργία ενός καταλόγου των αμφίων της Μονής Ιβήρων. Πρόκειται, κατά κύριο λόγο, για έργο υποδομής που κρίθηκε απαραίτητο λόγω του τεράστιου όγκου του υλικού που υπάρχει στη Μονή. Με βάση ένα αρχείο διαφανειών που είχαν καταρτίσει οι μοναχοί, δημιουργήθηκε ένα ηλεκτρονικό μητρώο των αμφίων της Μονής, το οποίο πρέπει να συμπληρωθεί. Η ομάδα εργασίας για τα άμφια αποφάσισε να συνεχίσει και την ολοκλήρωση του προγράμματος του ΠΛΙ για την καταγραφή των αμφίων της Μονής Ιβήρων. Και τούτο γιατί ο χώρος του Αγίου Όρους αποτελεί πρόσφορο πεδίο δράσης, μια και ο μεγαλύτερος όγκος των αμφίων –με εξαίρεση κάποια χρυσοκέντητα– είναι ακατάγραφος. Το γεγονός ότι η πρόσβαση των γυναικών στο Άγιον Όρος είναι απαγορευμένη, στερεί από τα γυναικεία μέλη της ομάδας –τα οποία συνιστούν και την πλειοψηφία– τη δυνατότητα άμεσης συμμετοχής. Ως εκ τούτου, συζητήθηκε η αναζήτηση και άλλων «πεδίων δράσης», είτε σε μοναστήρια εκτός Αγίου Όρους, είτε σε σκευοφυλάκια παλαιών ενοριών. Τα μέλη της ομάδας απασχόλησε επίσης η έλλειψη μεθοδολογικών εργαλείων, όπως π.χ. η ασαφής ορολογία όσον αφορά τα εργαστήρια αλλά και η ρευστή χρήση κάποιων όρων για την περιγραφή συγκεκριμένων τύπων αμφίων. Κρίθηκε αναγκαίο να αρχίσει η προεργασία για τη δημιουργία ενός μικρού λεξικού όρων, βάση του οποίου θα αποτελέσει το υλικό που έχει ήδη συγκεντρωθεί από την αρχική ομάδα του ΠΛΙ για την καταγραφή των αμφίων της Μονής Ιβήρων.

Εταιρεία Ιστορίας της Πόλης και της Πολεοδομίας (ΕΤΙΠΟΠ)

Η ΕΤΙΠΟΠ ιδρύθηκε το 1993 και διερευνά την εξέλιξη της πολεοδομίας στη χώρα μας. Η Εταιρεία έχει σήμερα 126 μέλη, στα οποία συγκαταλέγονται ιστορικοί της πολεοδομίας και της αρχιτεκτονικής, πολεοδόμοι, αρχιτέκτονες, χωροτάκτες, γεωγράφοι, ιστορικοί, οικονομολόγοι, κοινωνιολόγοι, νομικοί και πολιτικοί επιστήμονες, που στην πλειοψηφία τους προέρχονται από τον πανεπιστημιακό χώρο.

Σκοπός της ΕΤΙΠΟΠ είναι η προώθηση και προβολή της «ιστορίας της πόλης» ως επιστημονικού αντικειμένου, μέσα από διοργάνωση συνεδρίων, διαλέξεων, εκθέσεων και σειράς εκδόσεων. Στο ενεργητικό της έχει η Εταιρεία τη διοργάνωση δύο διεθνών συνεδρίων το 1997 και 1999, και τη συμμετοχή της σ' ένα τρίτο το 2004. Εκτός από τη συμβολή της στη δημοσίευση των Πρακτικών των παραπάνω συνεδρίων, η ΕΤΙΠΟΠ εξέδωσε το 2001 το βιβλίο «Η πόλη στο καλειδοσκόπιο», όπου δημοσιεύονται τα κείμενα των διαλέξεων που διοργάνωσε από την αρχή της λειτουργίας της έως το 2000.

Στη διάρκεια του 2005 η ΕΤΙΠΟΠ διοργάνωσε τις παρακάτω επτά διαλέξεις που, εκτός από την πρώτη που δόθηκε στο

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, οι υπόλοιπες έγιναν στη μεγάλη αίθουσα του κτηρίου του ICOM:

1. David Harvey «The Political Economy of Public Space» (21 Φεβρουαρίου).
2. Βίλμα Χαστάογλου «Οι ιδέες για την αισθητική της πόλης και οι πολεοδομικοί εκσυγχρονισμοί στην Ανατολική Μεσόγειο, 1900-1930» (18 Απριλίου).
3. Δημήτρης Φατούρος «Πόλεις των τεχνολογικών φαντασιώσεων» (9 Μαΐου).
4. Λίλα Λεοντίδου «Πόλη, πολεοδομία και κοινωνία πολιτών στη σκέψη του Antonio Gramsci» (23 Μαΐου).
5. Σάββας Τσιλένης «Η πολεοδομική εξέλιξη της Κωνσταντινούπολης κατά το δεύτερο ήμισυ του 19ου αιώνα» (14 Νοεμβρίου).
6. Παύλος Λουκάκης «Η μεταπολεμική εξέλιξη του οικιστικού δικτύου της χώρας – Σύγχρονες τάσεις» (28 Νοεμβρίου).
7. Αθανάσιος Αραβαντινός «Πολιτισμός και πολεοδομία – Η Αθήνα και το κέντρο της» (15 Δεκεμβρίου).

Τέλος, η ΕΤΙΠΟΠ έχει προγραμματίσει τη διοργάνωση συνεδρίου στον Βόλο, τον Μάιο του 2006, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, το Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Θεσσαλικών Σπουδών και το Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου, με θέμα «Πόλεις της Μεσογείου μετά από σεισμούς».

Νέες εκδόσεις

Running a Museum –A Practical Handbook Λειτουργία ενός μουσείου –Πρακτικός οδηγός

Έκδοση ICOM-UNESCO, Παρίσι, 2004
19,5x 20,5 εκ., χαρτόδετο, 232 σελ.

Η Επιτροπή της UNESCO «Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Ιράκ» είχε την ιδέα να εκδοθεί το εγχειρίδιο «Running a Museum - A Practical Handbook» (Λειτουργία ενός μουσείου - Πρακτικός οδηγός), όπως αναφέρει στο εισαγωγικό σημείωμα η πρόεδρος του ICOM Alissandra Cummins, για να βοηθήσει τόσο τους εκπαιδευτές και τους εκπαιδευόμενους

στις μουσειακές σπουδές όσο και τους εργαζόμενους στα μουσεία του Ιράκ να ανταποκριθούν στην αποστολή τους για τη διάσωση της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Στόχος του εγχειριδίου αυτού ήταν να κάνει ευρύτερα γνωστές τις μελέτες που διεξάγονται σε εξειδικευμένους κλάδους της μουσειολογίας και να χρησιμεύσει ως εισαγωγή στις βασικές αρχές της λειτουργίας ενός μουσείου.

Τελικά όμως η UNESCO, αναγνωρίζοντας τη χρησιμότητα που θα μπορούσε να έχει η έκδοση αυτή για την παγκόσμια μουσειακή κοινότητα, αποφάσισε όχι μόνο να διατεθεί το βιβλίο σε όλα τα μουσεία του αραβόφωνου κόσμου, αλλά να κυκλοφορήσει και αγγλική έκδοση, προσιτή σ' ένα

διεθνές κοινό.

Το βιβλίο «Running a Museum» περιλαμβάνει δώδεκα κεφάλαια που παρουσιάζουν ποικίλα θέματα, όπως τον ρόλο των μουσείων και τον κώδικα δεοντολογίας, τη διαχείριση συλλογών, την τεκμηρίωση

έργων τέχνης, τη συντήρηση συλλογών, τη μουσειακή εκπαίδευση, το παράνομο εμπόριο πολιτιστικών αγαθών. Οι συγγραφείς, διακεκριμένοι επιστήμονες, παρουσιάζουν με σαφή τρόπο τη σημερινή εικόνα στον χώρο των μουσείων και τα προβλήματα που προκύπτουν στον τομέα εξειδίκευσής τους. Στο τέλος του βιβλίου δημοσιεύεται εκτενής βιβλιογραφία, ένα λεξικό βασικών μουσειολογικών όρων και σύντομα βιογραφικά όσων έχουν συμμετάσχει στη συγγραφή του εγχειριδίου, καθώς και ο κώδικας επαγγελματικής δεοντολογίας του ICOM.

Το «Running a Museum» αποτελεί έναν πρακτικό οδηγό πλοήγησης στη σύγχρονη μουσειολογική πραγματικότητα. Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM ευελπιστεί ότι θα καταστεί δυνατή η ελληνική έκδοση του βιβλίου, που θα αποτελέσει ασφαλώς χρήσιμο βοήθημα για τους φοιτητές μουσειακών σπουδών και τους επαγγελματίες των μουσείων.

Cultural Heritage Disaster Preparedness and Response **Ετοιμότητα και Αντιμετώπιση των Καταστροφών της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

Έκδοση του ICOM, Παρίσι, 2004
24Χ16 εκ., χαρτόδετο, σελ. 352

Το 2003 (23-27 Νοεμβρίου) έγινε στο Μουσείο Salar Jung στο Hyderabad της Ινδίας Διεθνές Συνέδριο, με θέμα «Ετοιμότητα και Αντιμετώπιση των Καταστροφών της Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Cultural Heritage Disaster Preparedness and Response», στο πλαίσιο του Προγράμματος Museums Emergency (MEP). Οι εργασίες του Συνεδρίου απέβλεπαν στην εις βάθος διερεύνηση των σχετικών θεμάτων και στην πληρέστερη ενημέρωση για την πρόληψη καταστροφών αυτού του είδους.

Τα Πρακτικά του Συνεδρίου εκδόθηκαν από το ICOM το 2004. Στο πρώτο μέρος δημοσιεύονται οι ανακοινώσεις των ομιλητών του Συνεδρίου, όπου καταγράφονται και αναλύονται τα εξής:

(α) Οι απόψεις Διεθνών Οργανισμών (ICOM-ARAB, ICOM-CC, ICOM-ICMS, ICOM-ICTOP, ICRC, MSF, PMDA και UNESCO) για το Πρόγραμμα MEP, την πορεία του και τον ρόλο του ως σημείου αναφοράς και ως πυρήνα επιμόρφωσης των επαγγελματιών των μουσείων.

(β) Η εμπειρία στελεχών Βιβλιοθηκών, Μουσείων και Πανεπιστημίων, καθώς και Υπουργείων χωρών που αντιμετωπίζουν ειδικές περιπτώσεις και έχουν συντάξει σχέδιο αντιμετώπισης καταστροφών εξειδικευμένης μορφής.

Στο δεύτερο αυτό μέρος των Πρακτικών, μέσω ειδικών μελετών (case-studies), παρέχονται πληροφορίες για τεχνικές πρόληψης. Παράλληλα, δίδεται έμφαση στην ανάγκη πληροφόρησης και δημιουργίας στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ φορέων και επαγγελματιών, με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας. Στο τέλος του τόμου παρατίθενται τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν, στο πλαίσιο του Συνεδρίου, τρεις ομάδες εργασίας σχετικά με τα παρακάτω θέματα: την ένταξη και συμμετοχή της κοινότητας στο Πρόγραμμα MEP, τη διατήρηση του περιβάλλοντος και των τοπικών παρα-

δόσεων, και τη δικτύωση των φορέων με σκοπό τη συνεργασία.

Τα Πρακτικά του Συνεδρίου για την αντιμετώπιση των καταστροφών της πολιτιστικής κληρονομιάς πλουτίζουν τη σχετική με τον χώρο της προληπτικής συντήρησης βιβλιογραφία, η οποία παρατίθεται στο τέλος του βιβλίου μαζί με κατάλογο ιστοσελίδων και ερωτηματολόγια για τεκμηρίωση.

Ο πρόσφατος τυφώνας στη Νέα Ορλεάνη και η πλημμύρα που τον ακολούθησε θύμισε σ' όλους, με σκληρό πράγματι τρόπο, το πόσο εύκολα μπορεί να συμβεί μια καταστροφή και το πόσο μεγάλο μπορεί να είναι το κόστος της σε ανθρώπινες ζωές και πολιτιστικά αγαθά. Αναδείχθηκε, για μια ακόμα φορά, ο ρόλος του κράτους και της κοινωνίας γενικότερα, που οφείλουν να μεριμνούν τόσο για τη ζωή των ανθρώπων όσο και για τη διάσωση και διατήρηση των έργων τους.

Στ. Αγ. Παπαδόπουλος **Ανθρωπολογικά, Μουσειολογικά** **Μικρά Μελετήματα**

Έκδοση Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα 2003
27Χ30 εκ., χαρτόδετο, σελ. 560

Τα κείμενα του Στ. Παπαδόπουλου που έχουν συγκεντρωθεί σ' αυτόν τον τόμο είναι απαντήσεις του συντάκτη τους σε πιεστικά αιτήματα μιας τριακονταετούς επαγγελματικής καθημερινότητας (1969-2002) για καίρια θέματα της σπουδής και διαχείρισης του νεοελληνικού πολιτισμού. Στο μεγαλύτερο μέρος τους αποτελούν κατάθεση μαρτυρίας, χρήσιμη για όποιον επιχειρεί μια κριτική ανασκόπηση των τομέων της πολιτισμικής ανθρωπολογίας, και μάλιστα του υλικού πολιτισμού, της διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς και της μουσειολογίας.

Προσφέρουν θεωρητικές προσεγγίσεις, καταγράφουν τις προϋποθέσεις (πολιτικές, οικονομικές, νομικές, θεσμικές, παιδευτικές), που ήταν αναγκαίες για να προχωρήσει η παραγωγή μιας νέας θεωρίας και πράξης για τον νεοελληνικό πολιτισμό. Οι όποιες προτάσεις, απαντήσεις ή θέσεις κατατίθενται, προέρχονται κυρίως από την πράξη, από την επίπονη προσπάθεια αποτελεσματικής δουλειάς. Τα κείμενα αυτά είναι, από την άποψη αυτή, ένα ημερολόγιο πορείας του συντάκτη τους αλλά και ένας πιθανός σύντροφος πορείας για ορισμένους αναγνώστες τους, «αφού αρκετά από αυτά διατηρούν και σήμερα την αξία τους, όχι τόσο γιατί τότε 'είδαν μακριά', αλλά γιατί ως σήμερα δεν άλλαξε σημαντικά η περιρρέουσα πραγματικότητα. Καταθέτουν εμπειρίες, προτάσεις, θέσεις που ωρίμασαν με τον χρόνο. Και προτείνουν διάλογο ...», όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Στ. Παπαδόπουλος.

Τα 84 κείμενα του τόμου αναδημοσιεύονται με χρονολογική σειρά. Αυτό βοηθά στην κατανόηση μιας πορείας που δεν ήταν ούτε συνεχής ούτε ευθύγραμμη, αφού η πραγματικότητα όριζε παύσεις, ασυνέχειες και αρκετές επαναλήψεις επισημάνσεων που δεν λαμβάνονταν υπόψη, ακριβώς γιατί αναφέρονταν σε θέματα καιρία.

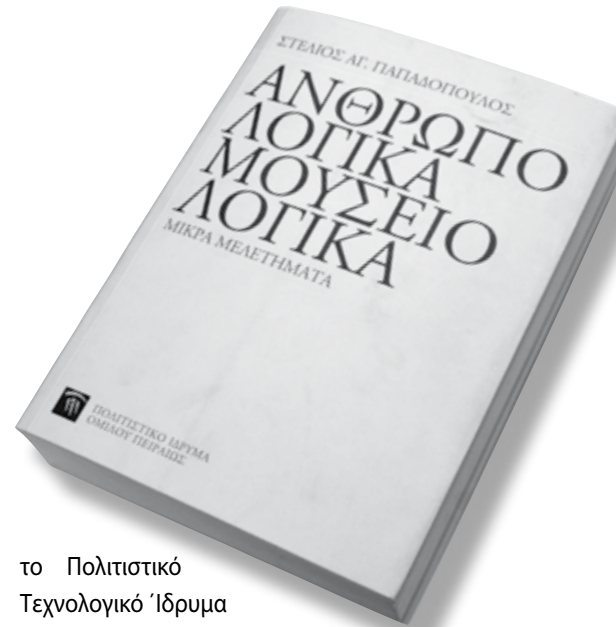
Η πρώτη θεματική ενότητα εστιάζει στις νέες θεωρητικές αντιλήψεις, στη μετάβαση -γινόταν με ταχείς ρυθμούς στη Δ. Ευρώπη και πολύ αργά στη χώρα μας- από τη «λαϊκή τέχνη» και τον «υλικό βίο» της λαογραφίας στη νεοελληνική χειροτεχνία και την εθνογραφική έρευνα και από αυτή στην τεχνολογία, τον υλικό πολιτισμό, τη βιομηχανική αρχαιολογία και, τελικά, την πολιτισμική ανθρωπολογία που, στην ευρεία της έννοια, περιλαμβάνει το σύνολο των προαναφερόμενων θεωρητικών προσεγγίσεων.

Η δεύτερη ενότητα αναφέρεται στις νέες μεθόδους έρευνας που εφαρμόστηκαν στη σπουδή της υπαίθρου -του προβιομηχανικού βίου- και στην αξιοποίηση

των άλλων, γραπτών κυρίως, πηγών. Οι έρευνες στην ύπαιθρο περιέλαβαν απογραφές συνόλων και αντίστοιχες προτάσεις, καταγραφές κλάδων τεχνικής, διαδικασιών κατασκευής μηχανών και τεχνημάτων, απολογισμούς ομαδικών ερευνών και απολογισμούς-προβληματισμούς. Οι πηγές που αξιοποιήθηκαν διαφορετικά συνίσταντο σε παλαιά δημοσιευμένα κείμενα, υλικό παραστατικό, αρχαιακό και επιγραφικό ή και υλικό διαφορετικών προελεύσεων, που η συνδυασμένη αξιοποίησή του οδήγησε σε ενδιαφέρουσες, από μουσειολογική τουλάχιστον άποψη, συνθέσεις.

Η τρίτη ενότητα έχει ως κύριο θέμα την πολιτισμική διαχείριση. Τα συνέδρια ήταν μία από τις πρακτικές της. Η αναθεώρηση του θεματολογίου τους και του τρόπου οργάνωσής τους πραγματοποιήθηκε στη σειρά των «τριημέρων εργασίας» που οργάνωσε το Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα της ΕΤΒΑ. Αναγκαία ήταν, παράλληλα, η ενημερωτική-κριτική παρακολούθηση άλλων εκδηλώσεων που πραγματεύονταν αξιόλογα θέματα της διαχείρισης αυτής: το κοινό των μουσείων, τα εκπαιδευτικά προγράμματα, την ιστορία της τεχνολογίας, τη χορηγία, τη βιομηχανική πολιτιστική πολιτική, τις «πολιτισμικές διαδρομές». Ένας άλλος τομέας της δραστηριότητας αυτής ήταν τα δημοσιεύματα που, παράλληλα προς το βασικό εκδοτικό πρόγραμμα, υπηρέτησαν τις δημόσιες σχέσεις ενός νομικού προσώπου, και η κριτική βιβλιοπαρουσίαση έργων άμεσα σχετιζόμενων με τους σκοπούς του προγράμματος αυτού. Από το σύνολο των κειμένων της ενότητας αυτής στοιχειοθετήθηκε μία πρόταση εφαρμογής της πολιτισμικής διαχείρισης.

Η τέταρτη ενότητα αφορά τη μουσειολογία, που η εισαγωγή και η εφαρμογή της στη χώρα μας άρχισε. Το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα ήταν ο πρώτος χώρος μεθοδευμένης εφαρμογής της, και δεύτερος, με μεγαλύτερη προσφορά,

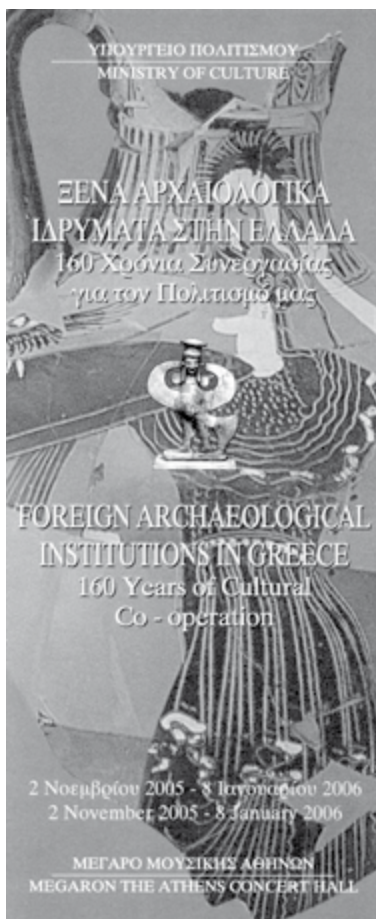
το Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα της ΕΤΒΑ, σήμερα Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς. Σειρά δημοσιευμάτων στην «Τεχνολογία» επισήμαναν τις σημαντικές εξελίξεις της στη Δυτική Ευρώπη, τις προϋποθέσεις δημιουργίας μουσείου βιομηχανικής αρχαιολογίας και της επιτυχίας των τοπικών τεχνικών μουσείων. Άλλα κείμενα αξιολόγησαν σχετικά συνέδρια και συναντήσεις και άλλα πρόσφεραν κριτική παρουσίαση νέων και παλαιότερων εκθέσεων, αναφορές στον ρόλο του μουσείου και του μουσειολόγου, νέες θεωρητικές τοποθετήσεις αλλά και επισήμανση των παλαιών απίτων μαρμασμού των λαογραφικών μουσείων. Η ενότητα κλείνει με τις επιτυχίες που σηματοδότησαν τη θετική στροφή στα μουσειολογικά πράγματα της χώρας. Μονογραφίες και μουσειολογικές μελέτες που έμειναν αδημοσίευτες, γιατί είχαν συνταχθεί για νομικά πρόσωπα ιδιωτικού κυρίως δικαίου, αναφέρονται στον βιβλιογραφικό πίνακα και ολοκληρώνουν την εικόνα των προτάσεων που έχουν διατυπωθεί στα κείμενα του τόμου αυτού. Ένας άλλος πίνακας απογράφει τις εκδόσεις ιστορίας και τέχνης που έγιναν υπό τη διεύθυνση του Στ. Παπαδόπουλου. Ο πίνακας αυτός τεκμηριώνει, με τον τρόπο του, το εύρος των εμπειριών που στήριξαν ορισμένες από τις διατυπούμενες στα άρθρα απόψεις.

Εκθέσεις

Ξένα Αρχαιολογικά Ιδρύματα στην Ελλάδα: 160 χρόνια συνεργασίας για τον πολιτισμό μας

Το Υπουργείο Πολιτισμού διοργάνωσε την έκθεση «Ξένα Αρχαιολογικά Ιδρύματα στην Ελλάδα: 160 χρόνια συνεργασίας για τον πολιτισμό μας» για να τιμήσει τις Σχολές και τα Ινστιτούτα που λειτουργούν στην Ελλάδα από τα μέσα του 19ου αιώνα και για να προβάλει το πολύπλευρο έργο τους. Από το 1846, που ιδρύθηκε η πρώτη σχολή, η Γαλλική Σχολή Αθηνών, μέχρι σήμερα εκπροσωπούνται με αρχαιολογικά ιδρύματα στην Ελλάδα 17 χώρες που έχουν αναπτύξει σημαντικό έργο σε πολλούς τομείς: ανασκαφές και επιφανειακές έρευνες, αναστηλώσεις και συντηρήσεις μνημείων, διαμορφώσεις και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων, κατασκευή μουσείων. Βασική επιδίωξη της έκθεσης αυτής ήταν να γίνει ευρύτερα γνωστή η ουσιαστική συμβολή των ξένων αρχαιολογικών σχο-

λών στη μελέτη της ελληνικής αρχαιότητας, καθώς και ο ρόλος τους στην οικοδόμηση στενών πολιτιστικών σχέσεων μεταξύ των χωρών τους και της Ελλάδος. Για τον λόγο αυτό η έκθεση σχεδιάστηκε έτσι ώστε ο επισκέπτης, μέσα από μια επιλογή 74 αρχαίων έργων – γλυπτά, κεραμικά, νομίσματα, αντικείμενα μικροτεχνίας, κλπ.–, και μέσα από εύληπτα κείμενα και φωτογραφίες, σύγχρονες και αρχαιακές, να σχηματίσει μια όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα των ποικίλων επιστημονικών δραστηριοτήτων των αρχαιολογικών σχολών σε όλη την Ελλάδα.

Η έκθεση, σχεδιασμένη από τη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων-Τμήμα Εκθέσεων και Μουσειολογικής Έρευνας, παρουσιάστηκε στη νέα πτέρυγα του Μεγάλου Μουσικής Αθηνών από τις 8 Νοεμβρίου 2005 - 8 Ιανουαρίου 2006. Κατά τη διάρκεια της έκθεσης διοργανώθηκε από τη Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων-Τμήμα Ελληνικών και Ξένων Επιστημονικών Ιδρυμάτων, Οργανισμών και Διεθνών Θεμάτων ημερίδα για το έργο των Σχολών, στην οποία βραβεύτηκαν οι τέσσερις αρχαιότερες – Γαλλική, Γερμανική, Αμερικανική και Βρετανική. Με την ευκαιρία της έκθεσης εκδόθηκε το δίγλωσσο λεύκωμα «Ξένες Αρχαιολογικές Σχολές στην Ελλάδα: 160 χρόνια».

ICOM • ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Αγ. Ασωμάτων 15, 105 53 Αθήνα
[T] 210 3239 414 • [F] 210 3239 414

e-mail: icom@otenet.gr

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Μ. Αλεξάκη, Δ. Ευγενίδου, Α. Κόκκου
Μ. Μαρμαράς, Μ. Μούλιου
Α. Μπούνια, Ε. Παπαδάκη, Ξ. Πολίτου
Χρ. Σωρηροπούλου, Α. Τσιτούρη
Τ. Χατζηνικολάου, Σ. Χούλια

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αγγελική Κόκκου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ/ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Ερμής Κασάπης

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Τα Γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM είναι ανοικτά για το κοινό κάθε Τετάρτη απόγευμα, 17.00 – 21.00. Ωστόσο, για επείγουσες και ειδικές περιπτώσεις, μπορεί να καθοριστεί κάποια άλλη συνάντηση μετά από συνεννόηση.

Τα μέλη του ICOM που κατοικούν στον Νομό Αττικής παρακαλούνται θερμά, για διευκόλυνση της γραμματείας, να καταβάλλουν τη συνδρομή τους στα Γραφεία του ICOM, Αγ. Ασωμάτων 15 στο Θησείο (Τετάρτη απόγευμα 17.00-21.00). Τα μέλη που κατοικούν εκτός Νομού Αττικής μπορούν να καταβάλλουν τη συνδρομή τους μέσω ταχυδρομικής επιταγής με τα στοιχεία:

ICOM – Ελληνικό Τμήμα
Αγ. Ασωμάτων 15
105 53 Αθήνα